

ກາລຟນວຸກ

ภาคผนวก ก. ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่เข้าร่วมประชุม

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลหนองตรุด อำเภอเมือง จังหวัดตรัง

เรียบเรียงโดย ณัฐยา ธัญญานิธิวัฒน์

รายชื่อผู้ให้ข้อมูล

1. นายรอกี้ก หัตเหม	คณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบล
หนองตรุด
2. นายสุพิศ ไกรเทพ	คณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบล
หนองตรุด
3. ด.ต.เวียง นครักษ์	คณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบล
หนองตรุด
4. นายนพสรณ์ชัย กร่ำพิสิทธิ์	
5. นายชำนาญ เย็นทั่ว	นักพัฒนาชุมชน อบต.หนองตรุด
6. นายชัยยุทธ พุฒนวล	พมจ. ตรัง

ที่อยู่สำหรับการติดต่อ

นายรอกี้ก หัตเหม
121 หมู่ 1 ตำบลหนองตรุด อำเภอเมือง จังหวัดตรัง
โทร. 089-7311488

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลหนองตรุด

อำเภอเมือง จังหวัดตรัง

เริ่มจากการที่ชาวบ้านได้พูดคุยกับแกนนำคณะทำงานจากกองทุนหมู่บ้าน ธนาคารหมู่บ้าน และกลุ่มออมทรัพย์ในพื้นที่ที่จะช่วยเหลือชาวบ้านที่มีรายได้น้อย และไม่มีสวัสดิการช่วยเหลือ จึงต้องการให้ชาวบ้านมีสวัสดิการและสามารถช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดตรัง และสำนักงานย่อยของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) (พอช.) พัทลุง ทราบเรื่องจึงมานัดประชุมที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองตรุด แลกเปลี่ยนความคิดขององค์กรชุมชน ตั้งแต่เกิด แก่ เจ็บ และตาย หลังจากนั้นได้ศึกษาดูงานที่ ต.ท่าข้ามได้แนวคิดและความรู้ จึงเริ่มจัดตั้งเป็นกองทุนขึ้นในวันที่ 4 พฤศจิกายน 2549 มี 5 หมู่บ้านระดมทุนจากธนาคารหมู่บ้านๆ ละ 10,000 บาท เป็นผลกำไรที่ได้จากธนาคารหมู่บ้านและจัดเก็บเพิ่มจากสมาชิกที่เป็นสมาชิกใหม่ แรกเริ่มมีสมาชิกทั้งหมด 417 ราย จัดเก็บค่าสมัครสมาชิกรายละ 40 บาท ในเรื่องการตายก็เก็บเพิ่มอีก 20 บาท จำนวนเงินที่ได้ทั้งหมดจะหักไว้ 1,000 บาท สมทบกองทุนเพื่อไปจัดสวัสดิการเรื่องอื่น แล้วจึงนำเงินไปมอบให้กับสมาชิก โดยจะสามารถใช้สิทธิได้เมื่อเป็นสมาชิกไปแล้ว 6 เดือน เก็บเข้ากองทุนเรื่องทรัพยากร พัฒนาด้านการศึกษา หลังจากเริ่มก่อตั้ง ต่อมาปี 2552 มีสมาชิกทั้งหมดประมาณ 955 ราย ได้จัดสวัสดิการหลายเรื่อง จากเดิมที่ทำเรื่องฌาปนกิจ ก็ขยายขึ้นมาเป็นในเรื่องของการเจ็บป่วยให้ตัวสมาชิกครั้งละ 300 บาท หากสมาชิกในครอบครัวของสมาชิกป่วยทางกองทุนจะเป็นของเยี่ยมแทน การเยี่ยมผู้สูงอายุ การสนับสนุนการศึกษา แก่เด็กและเยาวชน ทำกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมผู้สูงอายุประจำปี จากนั้นก็ขยายไปครอบคลุมทั้ง 9 หมู่บ้าน มีสมาชิกเพิ่มขึ้นในทุกเดือน และยังมีการเชื่อมโยงกับเครือข่ายกลุ่มแม่บ้านตรัง โดยสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดตรัง เป็นที่ปรึกษา เกษตรตำบล อำเภอ และจังหวัดในการเข้ามาให้ความรู้เรื่องเกษตรปลอดสารพิษ สำนักงาน สจน. คูแลทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งมีหน่วยงานส่วนท้องถิ่นช่วยเหลือและเป็นที่ปรึกษา

การบริหารงานจะใช้กรรมการชุดเดียวกับกองทุนหมู่บ้านและธนาคารหมู่บ้าน วาระละ 4 ปี คัดเลือกหมู่บ้านละ 2 คน รวมมีกรรมการทั้งหมด 18 คน ประชุมทุกวันที่ 20 ของทุกเดือน โดยสมาชิกจะสามารถใช้สิทธิได้หลังจากสมัครสมาชิก 6 เดือน ถ้าเสียชีวิตจะได้รับ 20,000 บาท การเก็บเงินค่าฌาปนกิจคณะกรรมการจะเก็บจากสมาชิกศพละ 20 บาท เก็บตามจำนวนคนที่เสียชีวิตในเดือนนั้นๆ ถ้าหากว่าค้างจ่าย 3 ศพจะถูกตัดออกจากกองทุนสวัสดิการ

เริ่มดำเนินการวันที่ 4 พฤศจิกายน 2549 ในระยะแรกชาวบ้านได้เริ่มออกไปศึกษาองค์ความรู้ และนำมาใช้กับหมู่บ้านของตนเอง แต่ชาวบ้านไม่เข้าใจ จึงไม่ประสบความสำเร็จ ต่อมาได้มีการประชาสัมพันธ์จากคณะกรรมการในหมู่บ้าน จึงทำให้ชาวบ้านเข้าใจและกลับเข้ามาร่วมทำกิจกรรมมากขึ้น

ปัจจัยที่ส่งเสริมความสำเร็จภายในชุมชน คือ ทุนทางสังคม ได้แก่ แกนนำ กลุ่มออมทรัพย์ กองทุนหมู่บ้านและธนาคารหมู่บ้านอยู่ในตำบล จึงเป็นการง่ายในการรวมตัวที่จะจัดตั้งสวัสดิการชุมชนขึ้น สะดวกต่อการระดมความคิด รวมถึงกลุ่มที่มีอยู่เหล่านี้ต่างก็มีกฎเกณฑ์ของแต่ละกลุ่ม ทำให้ชาวบ้านคุ้นชินในข้อตกลงที่ทำร่วมกันในกลุ่มสวัสดิการชุมชนจึงทำให้ประสบความสำเร็จได้ง่าย ปัจจัยที่ส่งเสริมให้ประสบความสำเร็จจากภายนอก เกิดจากการเข้ามาสนับสนุนของทางองค์การบริหารส่วนตำบลที่ให้ความร่วมมือกับชาวบ้านเป็นอย่างดี ซึ่งกิจกรรมที่ชาวบ้านทำก็ได้ร่วมอยู่ในแผนงานของ อบต. พอช. สนับสนุนงบประมาณ 55,000 บาท ส่วนทาง พมจ.ตรัง ก็ได้ติดตามตั้งแต่เริ่มก่อตั้งกลุ่มสวัสดิการตำบลหนองตรุด ให้องค์ความรู้ในส่วนของคณะกรรมการ ผู้บริหารว่าทำหน้าที่อะไร รวมถึงช่วยในการจัดตั้งกฎระเบียบด้วย การที่คณะกรรมการบางส่วนขาดความรู้ความเข้าใจบางเรื่องในการดำเนินงาน ส่งผลให้การขับเคลื่อนไปข้างหน้าได้ค่อนข้างลำบาก

การที่จะทำให้กิจกรรมที่ชุมชนได้ดำเนินการอยู่เกิดการบูรณาการด้านการพัฒนาสังคมและส่งเสริมสวัสดิการเพิ่มเติม นั้น จะต้องมีการเชื่อมโยงกับเครือข่ายสวัสดิการชุมชนจังหวัดตรังที่จะมาทำงานร่วมกัน เป็นการขยายพื้นที่ออกไปให้ครอบคลุมมากกว่าเดิม โดยต้องได้รับการหนุนเสริมจาก อบต. ในการจัดกองทุนสวัสดิการชุมชนเข้าไปอยู่ในแผนพัฒนาตำบล 3 ปีของ อบต. รวมถึงการที่พัฒนาสังคมร่วมสนับสนุนโครงการที่กองทุนเสนอ โดยการสนับสนุนทางด้านงบประมาณ

เครือข่ายองค์กรสวัสดิการชุมชน จังหวัดนครศรีธรรมราช

เรียบเรียงโดย ชุติ ใจดี

รายชื่อผู้ให้ข้อมูล

นางสาวยุพิน เยาวนิตย์

เลขาสวัสดิการชุมชนท้องถิ่น

จ.นครศรีธรรมราช

เลขาธิการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่าดี

081-0839338

นางจินดา รัตนา

สมาชิกกองทุนสวัสดิการดอนตะโก

085-7923229

นางวารุณี ศรีพันธ์

สมาชิกกองทุนสวัสดิการตำบลโพธิ์ทอง

089-7265505

นางกำจอย พันธงาม

เลขาธิการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลควนกรด

เลขาธิการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลควนกรด

089-5922043

นางยิณี ภารา

เหรียญฎีกกองทุนสวัสดิการชุมชน

ตำบลควนกรด

087-8875129

นายจำรัส โสหุรัตน์

ประธานกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลควนกรด

087-2754845

นายบุญโชค สุขบำเพ็ญ

ประธานสวัสดิการจังหวัดนครศรีธรรมราช

075-324306

ที่อยู่สำหรับการติดต่อ

นางสาวยุพิน เยาวนิตย์

138 ม.5 ต.ท่าดี อ.ลานสกา จ.นครศรีธรรมราช

นางจินดา รัตนา

ม.7 ต.โพธิ์ทอง อ.ท่าศาลา จ.นครศรีธรรมราช

80160

นางวารุณี ศรีพันธ์	138 ม.2 ต.ท่าดี อ.ลานสกา จ.นครศรีธรรมราช 80160
นางกำจอย พันธุ์งาม	63 ม.2 ต.ควนกรด อ.ทุ่งสง จ.นครศรีธรรมราช
นายยินดี ภารา	106/2 ม.4 ต.ควนกรด อ.ทุ่งสง จ.นครศรีธรรมราช
นายจำรัส โสหุรัตน์	7/2 ม.4 ต.ควนกรด อ.ทุ่งสง จ.นครศรีธรรมราช
นายบุญโชค สุขบำเพ็ญ	ศูนย์ประสานงานเครือข่ายองค์กรชุมชนจังหวัด นครศรีธรรมราช 4/386 หมู่บ้านการเคหะ1 ถนนพัฒนาการ คูขวาง ต.ในเมือง อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช 80000

เครือข่ายองค์กรสวัสดิการชุมชน จังหวัดนครศรีธรรมราช

เรียบเรียงโดย นางสาวชุลี ใจดี

จังหวัดนครศรีธรรมราช มีการขับเคลื่อนงานของภาคประชาชนอยู่ในพื้นที่อย่างหลากหลายก่อนปี พ.ศ. 2538 ขบวนการภาคประชาชนมีการขับเคลื่อนงานแบบแยกส่วนตามลักษณะภูมินิเวศและเครือข่ายกลุ่มอาชีพ เช่น เครือข่ายยางพารา เครือข่ายไม้ผล เครือข่ายนาลุ่มน้ำปากพนัง

ปี พ.ศ. 2538 สถาบันพัฒนาชนบท มูลนิธิหมู่บ้าน โดยคุณวิจิต นันทสุวรรณ และอาจารย์จ่านง แรกพิณิจ ได้เข้ามาทำงานสนับสนุนการขับเคลื่อนงานของชาวบ้านในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม 3 เครือข่ายเข้าด้วยกันเป็นเครือข่ายยมนา ซึ่งสนับสนุนให้แต่ละเครือข่ายมีแผนแม่บทเป็นของตนเอง เช่น มีแผนแม่บทยางพารา แผนพัฒนาเกษตรยั่งยืนของเครือข่ายไม้ผล แผนแม่บทโรงสีชุมชนของเครือข่ายนา ซึ่งทั้ง 3 แผนแม่บทถูกพัฒนามาเป็นแผนแม่บทชุมชนพึ่งตนเอง เป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของคนจังหวัดนครศรีธรรมราช ให้อยู่ดีมีสุขอย่างยั่งยืน เป็นรูปธรรมหนึ่งของงานพัฒนาที่ผู้คนเป็นศูนย์กลาง ไม่ได้เน้นที่ตัวเงินหรือวัตถุ เป็นการพัฒนาที่สร้างการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชน เน้นการ

สร้างผู้นำรุ่นใหม่ และเริ่มมีการขยายผลการพัฒนาในปี พ.ศ. 2542 โดยได้รับการสนับสนุนจาก UNDP และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จำนวน 14 ตำบลในจังหวัดนครศรีธรรมราช และมีการขยายผลการทำางานอย่างกว้างขวางในปี พ.ศ. 2545 โดยสำนักงานเพื่อการลงทุนทางสังคม (SIF) และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) (พอช.) จนสามารถสร้างรูปธรรมของงานพัฒนาขึ้นอย่างหลากหลาย เช่น เกิดเครือข่ายองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช และประเด็นงานต่างๆ เช่น ประเด็นสวัสดิการ ประเด็นเครือข่ายองค์กรการเงินจังหวัดนครศรีธรรมราช และมีงานพัฒนาต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน และมีการสร้างผู้นำรุ่นใหม่ขึ้นอย่างมากมาย มีการจัดการความรู้ มีกองทุนการพัฒนากองทุนต่างๆ อย่างหลากหลาย มีการบริหารจัดการข้อมูล คน องค์กร ภายใต้การดำเนินงานตามนโยบายแผนชุมชนอินทรีย์ของจังหวัดนครศรีธรรมราช

การเข้ามาของโครงการความร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน การพัฒนาสังคมและสุขภาวะจังหวัดนครศรีธรรมราชในช่วงปี 49-50 มีการพัฒนาแผนชุมชนหมู่บ้าน เชื่อมโยงเป็นแผนชุมชนระดับตำบล 108 ตำบล มีการเชื่อมโยงแผนชุมชนสู่ระบบไอทีในการพัฒนาระบบฐานข้อมูลชุมชนด้วยกระบวนการจัดการความรู้นำไปสู่การเชื่อมโยงคน การพัฒนาคนและชุมชน สร้างความสัมพันธ์ใหม่ระหว่างคน ชุมชน หน่วยงานต่างๆ โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้เป็นเครื่องมือบันทึกลงโปรแกรมประมวลผลสุขภาพการเงินครัวเรือนของมหาวิทยาลัยมหิดล โดยเจ้าหน้าที่ อบต. ทุก อบต. ในจังหวัดดำเนินการบันทึกเพื่อให้ครัวเรือนสามารถใช้ข้อมูลวางแผนการจัดการเงินครัวเรือนได้อย่างมีเหตุผล

ความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ด้วยตนเองและการบันทึกข้อมูลชุมชน ด้วยระบบโปรแกรมขนาดเล็ก เพื่อเชื่อมต่อฐานข้อมูลองค์กรชุมชนในหมู่บ้าน/ตำบล ด้วยระบบสารสนเทศ (GIS) รวมทั้งกระบวนการ “คืนความรู้ให้กับองค์กรชุมชน” โดยคณะทำงานแผนแม่บทหมู่บ้านและตำบล ส่งผลให้องค์กรชุมชนได้จัดทำแผนขององค์กรชุมชนที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น อบต. และภาคีการพัฒนาต่างๆ ในทุกระดับจะมีข้อมูลคุณภาพบนพื้นฐานของข้อมูลที่สะท้อนความเป็นจริงของชุมชน ซึ่งเป็นความคาดหวังว่า ระบบฐานข้อมูลที่ดำเนินการภายใต้โครงการความร่วมมือฯ สามารถเชื่อมโยงมาใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจเชิงนโยบายทั้งในระดับอำเภอและจังหวัดที่มีมาตรฐานและเป็นระบบสากล

สำหรับประเด็นด้านสวัสดิการของจังหวัดนครศรีธรรมราช การขับเคลื่อนงานสวัสดิการมีลักษณะเป็นเครือข่ายระดับจังหวัด ภายใต้ชื่อเครือข่ายองค์กรสวัสดิการชุมชน จังหวัดนครศรีธรรมราช รวมทั้งสิ้น 165 ตำบล 29 เทศบาล 1,550 หมู่บ้าน เพื่อให้การดำเนินการอย่างครอบคลุมและให้เกิดกองทุนสวัสดิการภายใต้แผนยุทธศาสตร์กองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม ในปี พ.ศ. 2551-2554 นั้น ตามภารกิจการสนับสนุนการจัดสวัสดิการสังคมขององค์กรสวัสดิการสังคมและสนับสนุนการปฏิบัติงานด้านการจัดสวัสดิการสังคมขององค์กรสวัสดิการสังคม เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546

การขับเคลื่อนของกระบวนองค์กรชุมชนจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้พัฒนาขยายพื้นที่กองทุนไปแล้ว ทั้งหมด 81 กองทุน ดำเนินการพัฒนาให้เกิดกลไกการขับเคลื่อน เกิดโครงสร้างหลักที่ชุมชนจัดการกันเอง ท้องถิ่นให้การยอมรับและสนับสนุนทำให้เกิดการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีตลอดจนพัฒนาการไปเชื่อมโยงบูรณาการกับกองทุนต่างๆ ที่มีในชุมชนท้องถิ่นให้เป็นกองทุนสวัสดิการชุมชนท้องถิ่น โดยการรวมทุนจากชุมชนและจากส่วนกลาง ก่อให้เกิดการพัฒนาพื้นที่ในการจัดสวัสดิการระดับตำบลเกิดขึ้น รวมทั้งหมด 80 ตำบล โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ และเกิดพื้นที่รูปธรรมมีการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกตั้งแต่เกิดจนตาย รวมทั้ง ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ ให้ทุนการศึกษา ตลอดไปถึงทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ประเพณีวัฒนธรรม และมีการประสานความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เกิดภาคี มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เชื่อมโยงประสบการณ์เครือข่ายชุมชนระดับจังหวัด ได้ประสานเชื่อมโยงพัฒนาขอรับรองเป็นองค์กรสวัสดิการสังคมกับสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พมจ.) จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 41 กองทุน และเพื่อต้องการที่จะกำหนดแนวทางการขับเคลื่อนงานสวัสดิการให้ขยายเพิ่มขึ้นอีก จำนวน 84 กองทุน 28 เทศบาล เพื่อให้ครอบคลุมทุกตำบลในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มเครือข่ายสวัสดิการที่ส่งผลต่อการดำเนินการของกลุ่มให้เป็นไปตามเป้าหมาย คือ การวางแผนงานที่เป็นระบบระเบียบ และมีแบบแผนที่ชัดเจน การสนับสนุนงานพื้นที่เก่า ที่มีการจัดสวัสดิการชุมชนท้องถิ่นในตำบลให้เป็นพื้นที่นำร่องก่อน ต่อมาจึงมีการขยายพื้นที่ใหม่ ที่มี

ความพร้อมในการดำเนินการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการระดับตำบล และการขยายให้เต็มพื้นที่สนับสนุนส่งเสริมให้มีการจัดสวัสดิการชุมชนทุกตำบล จำนวน 165 ตำบล ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ส่วนหนึ่งของงานที่ประสบความสำเร็จ คือการที่คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ผู้นำและคณะกรรมการมีความเข้มแข็งองค์การบริหารส่วนตำบล และหน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนให้คำปรึกษา และจัดงบประมาณช่วยเหลือ รวมทั้งมีการเชื่อมต่อและสนับสนุนจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (พมจ.) หน่วยงานภายนอกหลายหน่วย เช่น UNDP และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นต้น จึงทำให้งานเป็นไปอย่างราบรื่น และประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการไม่ประสบความสำเร็จในการทำงานนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นอุปสรรคปัญหาที่เกี่ยวกับระบบข้อมูล เอกสาร การรายงานยังไม่ต่อเนื่องและยังไม่ได้มาตรฐาน ในระหว่างพื้นที่จังหวัดและส่วนกลาง อำนาจการตัดสินใจยังต้องรอจากส่วนการ ทำให้การทำงานไม่ต่อเนื่อง และคณะทำงานภาคไม่มีความมั่นใจในบทบาท หน้าที่ การเอาใจใส่ต่อการกิจน้อยลง ก่อให้เกิดความไม่ต่อเนื่องของการขับเคลื่อนงานด้านสวัสดิการชุมชน

ในส่วนของข้อเสนอแนะแนวทางบูรณาการการจัดกิจกรรมสวัสดิการสังคมของภาคส่วนต่างๆ นั้นการบูรณาการร่วมของเครือข่ายศูนย์ประสานงานจังหวัด นครศรีธรรมราช เน้นการระดมความคิดเพื่อให้ไปถึงเป้าหมายที่วางไว้ มีประเด็นที่เสนอแนะไว้ ในด้านการขยายจำนวนสมาชิกโดยใช้หลักการขายประกัน ให้กรรมการเดินเข้าหาสมาชิกถึงครัวเรือน เจาะกลุ่มเยาวชนด้วยการประสานผ่านโรงเรียน การขยายการจัดสวัสดิการสู่กลุ่มต่างๆ ในพื้นที่ เช่น กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การเริ่มต้นจากพัฒนาแกนนำหมู่บ้านละ 7 คน เพื่อให้ความรู้แก่ชุมชนนำไปสู่การขยายฐานสมาชิก การสร้างภาคีทำงานร่วมโดยเฉพาะกับ อบต. เพื่อขยายสวัสดิการให้ครอบคลุมทุกเรื่อง

จากการระดมความคิดของเวทีสามารถสรุปและกำหนดเป็นแนวทางให้พื้นที่เขียนแผนกิจกรรมแผนกิจกรรมภายใต้ 6 เรื่องที่จะสามารถบูรณาการร่วมได้ของทุกเครือข่ายในสังคมที่จะนำสู่ความสำเร็จด้านการบูรณาการร่วม คือ

การพัฒนาแกนนำ/คณะทำงาน ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เชื่อมโยงกลุ่มองค์กร ขยายการจัดสวัสดิการให้ครอบคลุมทุกเรื่อง ขยายฐานสมาชิกให้ครอบคลุมทุกกลุ่ม เป้าหมาย พัฒนาระบบข้อมูล ซึ่งหากหน่วยงานหรือองค์กรใดสามารถทำได้ครบ และครอบคลุม ย่อมทำให้สามารถประสบความสำเร็จในด้านการบูรณาการด้าน สวัสดิการสังคมจะเกิดขึ้นได้ในทุกๆ ระดับของสังคม

โครงการบ้านมั่นคงปะนาเระ ตำบลปะนาเระ อำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี

เรียบเรียงโดย นางสาวจุฑามาศ จ้อยจุมพจน์

รายชื่อผู้ให้ข้อมูล

1. นางนูรียัน จำวั่ง	ตัวแทนชุมชนบ้านมั่นคงปะนาเระ
2. นางอาแวเส้า โต๊ะเฮ็ง	ตัวแทนชุมชนบ้านมั่นคงปะนาเระ
3. นางมาระดี บุญแต่ง	ตัวแทนชุมชนบ้านมั่นคงปะนาเระ
4. นางสาวทสนิมย์ บารู	สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
5. นางสาวสารีปะห์ ปาจุ	สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
6. นางนงลักษณ์ ดิษฐ์เอม	สำนักงานเทศบาลตำบลปะนาเระ
7. นางสาวญาณพัฒน์ ขวัญญูมณี	สำนักงานเทศบาลตำบลปะนาเระ

ที่อยู่สำหรับการติดต่อ

1. นางนูรียัน จำวั่ง	23/1 ม.3 ตำบลปะนาเระ อำเภอปะนาเระ
จังหวัดปัตตานี 94190
โทร 087-968-7798
2. นางสาวทสนิมย์ บารู	สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของ
มนุษย์จังหวัดปัตตานี
ศาลากลางชั้น 1 ถนนเดชา ต.สะบารัง อ.เมือง
จังหวัดปัตตานี 94000
โทร 073-349145, 073-348-310

3. นางสาวญาณพัฒน์ ขวัญญุมณี สำนักงานเทศบาลตำบลปะนาเระ ต.ปะนาเระ
อ.ปะนาเระ จ.ปัตตานี 94130
โทร 073-499-025 ต่อ 103, 107

โครงการบ้านมั่นคงปะนาเระ ตำบลปะนาเระ อำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี

โครงการบ้านมั่นคงเป็นโครงการที่เกิดขึ้นภายใต้การสนับสนุนของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยในพื้นที่จังหวัดปัตตานีได้รับการคัดเลือกให้เป็นหนึ่งใน 12 เมืองนำร่องของโครงการปฏิบัติเมืองและชุมชนนำอยู่ ปี พ.ศ. 2546 ซึ่งมีอยู่ด้วยกัน 3 ชุมชน คือ ชุมชนปะนาเระ จำนวน 120 ครอบครั้ว ชุมชนนาเกลือ จำนวน 70 ครอบครั้ว และชุมชนปูเีจำนวน 112 ครอบครั้ว

ชุมชนปะนาเระ แบ่งออกเป็น 5 หมู่บ้าน เป็นชุมชนหมู่บ้านชาวประมงเล็ก ๆ ที่มีความเป็นอยู่อย่างหนาแน่น มีจำนวนประชากรทั้งสิ้นประมาณ 8,255 คน แบ่งเป็นชาย 4,119 คน หญิง 4,136 คน อาชีพของคนในชุมชนส่วนใหญ่ คือการทำประมงขนาดเล็ก และค้าขาย กลุ่มวัยแรงงานก็จะเดินทางไปทำงานที่ประเทศมาเลเซีย บ้านมีลักษณะปลูกซ้อนติดๆ กันหลายหลัง บ้านบางหลังของชาวชุมชนอยู่กันถึง 5 ครอบครั้ว โดยเฉพาะหมู่ที่ 1, 3 และ 5 ลักษณะความเป็นอยู่อย่างหนาแน่นนี้ ส่งผลให้เกิดปัญหาต่างๆ มากมายในชุมชนตามมา อาทิเช่น ปัญหาขยะ ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาสาธารณสุข ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาอาชีพทำกิน ปัญหาที่อยู่อาศัย เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ชาวบ้านในชุมชนจึงเกิดการรวมตัวกันขึ้น เพื่อพูดคุยและหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน และตั้งกลุ่มเพื่อเข้าสู่โครงการบ้านมั่นคงภายใต้การเข้ามาช่วยเหลือสนับสนุนของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) (พอช.)

โครงการบ้านมั่นคงที่ปะนาเระ เป็นโครงการที่คนในชุมชนได้เป็นผู้ร่วมคิดร่วมทำทุกขั้นตอน เริ่มตั้งแต่การวางแผนชุมชน การออกแบบบ้าน การร่วมกันวางกฎเกณฑ์ในการอยู่ร่วมกัน การจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชน การแบ่งพื้นที่ส่วนกลาง

เพื่อการทำอาชีพร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นโรงเลี้ยงแพะ ศูนย์อาชีพ โรงเรียนสอนศาสนา ร้านค้า สหกรณ์ เป็นต้น

นอกจากนั้น ยังมีการเน้นการอยู่ร่วมกันระหว่างชุมชนกับธรรมชาติ โดยในพื้นที่จำนวนประมาณ 30 ไร่ของบ้านมั่นคงนี้ ห่างจากชุมชนเดิมเพียง 2 กิโลเมตร มีธรรมชาติที่ร่มรื่น มีป่าพรุขึ้นอยู่มากมาย ชาวบ้านจึงจัดสรรพื้นที่ในการสร้างบ้านมั่นคงจำนวน 120 หลังไว้ที่บริเวณพื้นที่ส่วนหนึ่งจำนวน 15 ไร่ อีก 15 ไร่ ให้คงสภาพเดิมของป่าพรุไว้ รวมทั้งมีพื้นที่ส่วนกลางถึง 50 เพอร์เซ็นต์ ของพื้นที่ทั้งหมดที่ชาวบ้านจะได้ใช้ประโยชน์ร่วมกัน มีมติเป็นศูนย์รวมของชุมชน ส่วนการสร้างบ้านนั้นจะใช้พื้นที่รอบครัวละ 200 ตารางเมตร โดยบ้านแต่ละหลังจะไม่รั้ว อาศัยความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชุมชน

บ้านมั่นคงในโครงการปะนาเระ มีสภาพวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เป็นการยกระดับมาตรฐานที่ดีขึ้นของชุมชน โดยที่คนในชุมชนจะเป็นผู้ดูแลกันเอง มีโครงการบอบำบัดที่บ้านทุกหลังในโครงการต้องสร้างขึ้นเพื่อป้องกันน้ำเน่าเสีย มีระบบสาธารณสุขโรค น้ำ ไฟ ใหม่ ที่มีการจัดระบบที่ดีขึ้นกว่าเดิม มีการจัดระบบสวัสดิการในชุมชนเพื่อช่วยเหลือสมาชิกที่ยากจนตั้งแต่เกิด แก่ เจ็บ ตาย โครงการบ้านมั่นคงนี้ จึงไม่ใช่โครงการที่ให้บ้านแต่เพียงอย่างเดียว แต่เป็นโครงการที่ช่วยให้มากกว่าบ้าน และสร้างชุมชนโดยคนในชุมชน และเกิดขึ้นควบคู่ไปกับธรรมชาติอย่างยั่งยืน

แรงบันดาลใจที่เป็นที่มาของการเข้าสู่โครงการบ้านมั่นคง คือ ความต้องการที่จะมีบ้านของสมาชิกในชุมชน และความต้องการที่จะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยเฉพาะปัญหาเรื่องที่อยู่อาศัย สิ่งแวดล้อม และสาธารณสุข โดยผู้ให้ข้อมูลเล่าให้เราฟังว่าบ้านบางหลังในพื้นที่ปะนาเระนี้มีการอยู่ร่วมกันอย่างแออัดถึง 5 ครอบครัว ถ้าเราเป็นสมาชิกคนหนึ่งในครอบครัว เราก็ต้องการที่จะแยกออกมาอยู่กับครอบครัว ไม่อยากอาศัยพ่อแม่อยู่ไปจนแก่ตาย รู้สึกเหนื่อยใจและเป็นภาระแก่พ่อแม่ อีกทั้งคนในชุมชนรู้สึกว่าสภาพวิถีชีวิตของคนในชุมชนที่อยู่กันอย่างแออัดเริ่มแย่ลงไปทุกวัน ส่งผลให้เกิดปัญหาสุขภาพที่มีผลมาจากสิ่งแวดล้อมที่ไม่ดี ปัญหาขยะที่ส่งกลิ่นเหม็น ปัญหาความแออัดของบ้านเรือนที่อยู่อาศัย ปัญหาความยากจนที่เกิดขึ้น จากปัญหาทั้งหมดนี้ส่งผลให้คนในชุมชนต้องเริ่มมานั่งคิด และพูดคุย

ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นว่าเกิดขึ้นจากอะไรและหาทางออกร่วมกัน สุดท้ายจึงเกิดการตั้งกลุ่มขึ้น และเข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคง

ในการดำเนินกิจกรรมบ้านมั่นคงนั้น เริ่มต้นจากที่คนในชุมชนเข้ามาร่วมพูดคุยปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน หลังจากนั้นก็ตั้งกลุ่มเข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคง โดยมี พอช. เข้ามาเป็นพี่เลี้ยง มีขั้นตอนในการจัดกิจกรรมดังนี้

1. สำรวจความต้องการ เป็นการสำรวจความต้องการของคนในชุมชน ปะนาเระ ที่ต้องการจะแยกครอบครัวออกมาอยู่ที่โครงการบ้านมั่นคง พบว่ามีผู้ที่ต้องการจะแยกครอบครัวเป็นจำนวนมาก

2. เมื่อได้กลุ่มเป้าหมายแล้ว ก็มีการประชุมร่วมกันและกำหนดกฎระเบียบที่จะต้องเกิดขึ้นคือในเรื่องการออม เป็นรูปแบบของสินเชื่อบ้านที่สมาชิกบ้านมั่นคงต้องมีการออมเงินวันละ 10 บาท หรือเดือนละ 300 บาท และถือนุ่นๆ ละ 10 บาท¹⁴ ในรูปแบบของสหกรณ์จังหวัดปัตตานีที่มีโครงการบ้านมั่นคง 3 โครงการด้วยกันอยู่ร่วมในสหกรณ์เดียวกัน

3. หลังจากนั้นพบว่าสมาชิกที่เข้าร่วมโครงการอย่างจริงจังมีประมาณ 120 ครอบครัว บางครอบครัวที่ไม่มีเงินออมบางเดือนก็จะเข้ามาสมทบในเรื่องของวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการก่อสร้างแทนได้

4. คณะกรรมการหาพื้นที่ในการก่อสร้างบ้านมั่นคง โดยได้พื้นที่ที่ห่างจากชุมชนเดิมเพียง 2 กิโลเมตร เจ้าของที่ขายให้ราคาไร่ละ 100,000 บาท จำนวน 30 ไร่

5. ชาวบ้านและคณะกรรมการร่วมกันวางแผนชุมชน และออกแบบบ้าน โดยพื้นที่ที่มีอยู่นั้นมีลักษณะเป็นป่าพรุ ชาวบ้านและคณะกรรมการมีความเห็นร่วมกันว่าจะใช้พื้นที่เพียงครึ่งหนึ่ง คือ 15 ไร่ในการปลูกบ้าน และพื้นที่ที่เหลืออยู่อีก 15 ไร่ จะคงไว้ซึ่งสภาพของทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์เพื่อจะให้เกิดการพึ่งพาและอยู่อาศัยร่วมกันระหว่างชุมชนกับธรรมชาติ

14 ลักษณะการออมจะมีความยืดหยุ่นให้สำหรับสมาชิกที่มีทุนไม่พอ โดยกำหนดให้ภายใน 15 ปี หรือ 180 เดือน สมาชิกต้องจ่ายให้ครบตามจำนวน เดือนละเท่าไรก็ได้ตามแต่กำลังทรัพย์ของแต่ละบุคคล ไม่มีการจำกัดวงเงินว่าต้องเป็นเท่าใดในแต่ละเดือน

6. เริ่มก่อสร้างตั้งแต่ปี 2548 แล้วเสร็จในปี 2554 โดยมีแผนการสร้างบ้าน¹⁵ 4 ชุด ดังนี้

- ◆ ชุดที่หนึ่ง 30 หลัง
- ◆ ชุดที่สอง 20 หลัง
- ◆ ชุดที่สาม 31 หลัง

ทั้ง 3 ชุด ดำเนินการก่อสร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว อยู่ระหว่างการตกแต่ง

- ◆ ชุดที่สี่ 39 หลัง

อยู่ระหว่างการดำเนินการก่อสร้าง คาดแล้วเสร็จในปี 2554

7. บ้านทุกหลังในโครงการจะมีการออกแบบให้มีบ่อบำบัด เพื่อป้องกันน้ำเน่าเสีย และบ้านทุกหลังจะไม่มีรั้ว เพราะเน้นการอยู่อาศัยแบบพึ่งพากันและความไว้วางใจ

8. หลังจากการสร้างบ้านทั้ง 3 ชุดเสร็จเรียบร้อยแล้ว พบว่ามีผู้เข้าอยู่แล้วทั้งสิ้นจำนวน 20 หลัง ที่เหลืออยู่ระหว่างการตกแต่ง และความพร้อมในการเข้าอยู่ของแต่ละบุคคล

9. วางระบบสาธารณูปโภค ทั้งประปา ไฟฟ้า มีการสร้างศาลารวมใจสร้างโรงเรียนสอนพิเศษเด็กก่อนวัยเรียน ส่วนโรงเรียนในชั้นสูงขึ้นไป และมีสยิดจะใช้หลังเดิมที่มีอยู่ที่เทศบาล

10. คณะกรรมการและคนในชุมชนวางกฎระเบียบร่วมกัน และมีการเน้นระบบการพึ่งพาอาศัยกันระหว่างชุมชนกับธรรมชาติ

11. คณะกรรมการเกิดจากการเลือกตั้งของคนในชุมชน มีวาระการดำเนินงาน 2 ปี มีคณะกรรมการดำเนินงานจำนวน 18 คน

12. จัดตั้งสวัสดิการชุมชน โดยมีการกำหนดกฎระเบียบดังนี้คือ สมาชิกจะต้องออมเงินวันละ 1 บาท หรือเดือนละ 30 บาท หากสมาชิกคนใดเจ็บป่วยเข้าโรงพยาบาลจะได้รับเงินคนละ 150 บาท/คน/คืน ไม่เกิน 5 วัน ปีหนึ่งไม่เกิน 3 ครั้ง คลอดบุตรได้รับเงินแรกคลอดให้บุตรคนละ 500 บาท เสียชีวิตถ้าออมเกิน 10 ปี

15 บ้านแต่ละหลังจะมีรูปแบบและราคาที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับศักยภาพของแต่ละบุคคล

ขึ้นไป ได้ค่ามาปนกิจ 30,000 บาท ถ้าขาดส่งเป็นระยะเวลา 5 เดือนขึ้นไป จะถูกออกจากการเป็นสมาชิก

ระยะเวลาในการดำเนินงานแบ่งออกเป็น 3 ช่วง ดังนี้คือ

ก่อนโครงการบ้านมั่นคง

- ◆ ปี 2546 ปัตตานีได้รับการคัดเลือกเป็นหนึ่งใน 12 เมืองนำร่องของโครงการบ้านมั่นคง

- ◆ ปี 2546 ชาวบ้านรวมตัวกันเป็นกลุ่มเพื่อเข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคง ภายใต้การสนับสนุนช่วยเหลือของ พอช.

- ◆ ปี 2547 ชาวบ้านร่วมพูดคุยและวางรูปแบบบ้านมั่นคงร่วมกัน เป็นการสร้างชุมชนโดยคนในชุมชน เพื่อคนในชุมชน

ระหว่างดำเนินงานโครงการบ้านมั่นคง

- ◆ ปี 2548 - 2551 เริ่มก่อสร้างโครงการบ้านมั่นคง

- ชุดที่หนึ่ง 30 หลัง

- ชุดที่สอง 20 หลัง

- ชุดที่สาม 31 หลัง

- ◆ ปี 2550 จัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนเพื่อช่วยเหลือผู้ยากจน โดยกำหนดให้ออมวันละ 1 บาท เดือนละ 30 บาท

- ◆ ปี 2551 เกิดปัญหาการเปลี่ยนตัวผู้นำคนเก่า เนื่องจากความไม่โปร่งใสในการทำงาน จนได้ผู้นำคนใหม่ที่มาจากการเลือกตั้งคือ นายสรยุทธ จำวัง

- ◆ ปี 2552 เริ่มก่อสร้างบ้านที่เหลืออีกจำนวน 39 หลัง ให้แล้วเสร็จในปี 2554

อนาคตของโครงการบ้านมั่นคง

ในอนาคตโครงการบ้านมั่นคงจะมีโครงการย่อยอื่นๆ เกิดขึ้นดังนี้ คือ

- ◆ การปรับแต่งภูมิทัศน์รอบโครงการบ้านมั่นคงใหม่ เพื่อเป็นชุมชนต้นแบบนำร่อง

- ◆ โครงการสร้างอาชีพในช่วงหน้ามรสุม โดยในช่วงหน้ามรสุมนั้นชาวบ้านจะไม่สามารถออกทะเลได้ เป็นระยะเวลาประมาณ 3-4 เดือน ทำให้ไม่มีรายได้ ดังนั้นทางชุมชนจึงมีความต้องการที่จะสร้างอาชีพขึ้น ได้แก่ การเย็บผ้า การทำหมวกกะปิละห์¹⁵ การทำข้าวเกรียบ การทำบอดักไขมัน เป็นต้น

- ◆ โครงการธนาคารขยะ

- ◆ จัดตั้งสหกรณ์ในชุมชน บ้านมั่นคงจะไม่อนุญาตให้ผู้อยู่อาศัยเปิดร้านขายของชำ แต่จะให้ซื้อสินค้าในสหกรณ์ ที่มีเงินปันผลให้คนในชุมชนเพียงอย่างเดียว

- ◆ โครงการเลี้ยงปลุสตัวในป่าพรุ เนื่องจากคนในชุมชนปัจจุบันมักเลี้ยงปลุสตัวจำพวกแกะ แพะ วัว แบบปล่อยปละ ส่งกลิ่นรบกวนและความเดือดร้อนให้กับกลุ่มชาวบ้าน ดังนั้นจึงเกิดมาตรการที่จะนำสัตว์เหล่านี้ไปเลี้ยงให้เป็นสัดส่วนในพื้นที่ป่าพรุ จำนวน 15 ไร่ และจะมีการวางมาตรการในการดูแลอย่างเป็นระบบ

ปัจจัยที่ส่งผลให้การดำเนินงานของกลุ่มประสบผลสำเร็จ เกิดจากการร่วมมือและร่วมใจและการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ทั้งนี้เนื่องจากคนในชุมชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม และมีความเป็นอยู่แบบพี่น้องกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ด้วยบริบทของชุมชนที่เป็นหมู่บ้านชาวประมงเล็กๆ และอยู่อาศัยกันมาอย่างยาวนาน คนในชุมชนจึงมีความเคารพนับถือกัน รู้จักกันดีในชุมชน การทำงานร่วมกันจึงเกิดผลดีในเรื่องการสื่อสาร การถ้อยทีถ้อยอาศัยและการมีส่วนร่วมของทุกคนในชุมชน อีกทั้งตัวผู้นำและคณะกรรมการชุมชนเป็นผู้ที่มีความเข้มแข็งอดทน และมีศักยภาพ

สำหรับการดำเนินงาน จะเป็นการสั่งการและการทำงานอย่างเป็นระบบ ทำให้รูปแบบของบ้านมั่นคงที่ออกมา มีความชัดเจน และชาวบ้านทุกคนสามารถร่วมกันคิดร่วมกันทำได้ ความเชื่อมั่นในองค์กร ความเชื่อมั่นนี้เกิดขึ้นทั้งจากตัวชาวบ้านเองที่มีความเชื่อมั่นว่าเงินที่ออมไว้จะไม่สูญเปล่า จะไม่สาบสูญ คณะกรรมการเองก็เชื่อมั่นว่าชาวบ้านจะไม่ทิ้งไปกลางคัน โครงการบ้านมั่นคงจะต้องเกิดและทุกคนมีความเชื่อมั่นร่วมกันว่าทุกคนจะได้บ้านใหม่จะมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

นอกจากนั้น สิ่งที่ขาดไม่ได้เลย คือการเข้ามาสนับสนุนของ พอช. ที่เข้ามาในด้านการสนับสนุนงบประมาณ และการเข้ามาเป็นพี่เลี้ยงในการสร้างความรู้

ความเข้าใจ สอนเรื่องการออม การจัดทำบัญชี การออกแบบผัง การวางแผน ทุกขั้นตอน พอช. ได้เข้ามาให้การสนับสนุนอย่างใกล้ชิด และปัจจัยสุดท้ายคือ การเข้ามาให้ความช่วยเหลือของเทศบาล ซึ่งถือเป็นฟันเฟืองสำคัญที่ช่วยให้การดำเนินงานของโครงการบ้านมั่นคงประสบผลสำเร็จ เทศบาลจะคอยช่วยเหลือในเรื่องการออกแบบ การแนะนำ และการประสานงาน ทั้งหมดนี้เป็นปัจจัยสำคัญที่เกิดขึ้นในโครงการบ้านมั่นคงปะนาเระ

ปัจจัยความสำเร็จนั้นเกิดขึ้นมาจากทั้งภายในและภายนอก กล่าวคือ ปัจจัยภายใน ได้แก่การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนทุกคน ที่หวังจะมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ยกระดับมาตรฐานของคนในชุมชน ด้วยลักษณะความเป็นอยู่ที่มีระบบศาสนา เข้ามาเกี่ยวข้องทำให้คนในชุมชนเชื่อในตัวผู้นำคนเดียวกัน มีความรักใคร่ปรองดอง และอยู่ร่วมกันในชุมชนเสมือนหนึ่งเป็นพี่น้องกัน นอกจากนั้นแล้วผู้นำและคณะกรรมการที่ได้รับเลือกให้มาทำงานเป็นผู้ที่มีศักยภาพ มีความอดทน เข้มแข็ง สามารถวางรูปแบบ ระบบการทำงานต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถึงแม้ว่าจะไม่เคยทำมาก่อน เมื่อทั้งคนในชุมชน ผู้นำ และคณะกรรมการ มีวัตถุประสงค์ไปในทิศทางเดียวกัน จึงเกิดความเชื่อมั่นในตัวของคนและกัน และกลายเป็นพลังผลักดันให้การดำเนินงานโครงการประสบผลสำเร็จ

ปัจจัยความสำเร็จจากภายนอก คือ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) ที่เข้ามาเป็นที่เล็งและให้คำแนะนำตลอดการทำงาน ทั้งในด้านการสนับสนุนงบประมาณ การให้ความรู้ เพื่อนำไปต่อยอดทางความคิดของคนในชุมชน การเข้ามาเป็นที่เล็งในการทำงานให้ชาวบ้านตลอดการดำเนินงาน นอกจากนั้นเทศบาลตำบลปะนาเระ ยังเข้ามาช่วยสนับสนุนงบประมาณอีกทางหนึ่ง และช่วยในเรื่องการประสานงาน การส่งวิศวกรเข้ามาช่วยดูแล การจัดระบบสาธารณูปโภค เป็นต้น ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าทั้งสององค์กรที่เข้ามาให้ความช่วยเหลือนี้เป็นที่เล็งที่อยู่เบื้องหลังความสำเร็จของชุมชน

เงื่อนไขที่อาจส่งผลให้การดำเนินงานของกลุ่มไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ได้แก่

- ◆ การหยุดชะงักของโครงการเมื่อปี พ.ศ. 2551 อันเนื่องมาจากตัวผู้นำคนก่อนที่มีการทำงานที่ไม่โปร่งใส เมื่อออกก่อนกำหนด จึงต้องมีการคัดเลือกคณะกรรมการชุดใหม่ที่ทำให้เสียเวลาในการดำเนินโครงการระยะเวลาหนึ่ง

◆ สภาพดินฟ้าอากาศ ที่มีผลต่อการก่อสร้างบ้านมั่นคงให้เกิดความล่าช้า เนื่องจากสภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศของปะนาเระ มีความแปรปรวนอยู่ตลอดเวลา การดำเนินการก่อสร้างจึงล่าช้ากว่าโครงการบ้านมั่นคงโครงการอื่นๆ

◆ การผ่อนชำระ เนื่องจากคนชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมง เพียงอย่างเดียว ในช่วงมรสุม¹⁷ ที่ไม่สามารถออกทะเลได้ ชาวบ้านจึงไม่มีรายได้ และไม่สามารถผ่อนชำระได้ตามกำหนด¹⁸

การดำเนินงานในโครงการบ้านมั่นคงนั้นจะมีเครือข่ายการทำงานอยู่แล้วในสามจังหวัด ได้แก่ กลุ่มบ้านมั่นคงในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส โดยจะมีการประชุมเครือข่ายในทุกๆ เดือนโดยมีผู้แทนจากแต่ละโครงการบ้านมั่นคงเข้าร่วมประชุม สิ่งที่ยากให้เกิดขึ้นคือ อยากรให้เครือข่ายมีการแลกเปลี่ยนการทำงานร่วมกันมากกว่านี้ และนำเสนอผลที่ได้จากการประชุมให้กลุ่มชาวบ้านในแต่ละพื้นที่ได้รับรู้ มีการนำวิธีการดำเนินงาน ประสบการณ์ และสิ่งที่เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่มาแลกเปลี่ยนกัน โดยเข้ามาพูดคุยในพื้นที่โครงการบ้านมั่นคงในแต่ละพื้นที่เลย เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มคนในชุมชนให้รับรู้ร่วมกัน อยากรให้มีการเชื่อมโครงการระหว่างโครงการบ้านมั่นคงที่ปะนาเระกับโครงการบ้านมั่นคงอื่นๆ ในจังหวัดปัตตานี ให้มีความเข้มแข็งก่อน หลังจากนั้นจึงค่อยขยายเครือข่ายไปยังพื้นที่อื่นๆ

ในอนาคตมีโครงการที่จะขยายผลการทำงานคือ จากเดิมเราต้องเข้าร่วมกับสหกรณ์บ้านมั่นคงจังหวัดปัตตานี แต่หากโครงการบ้านมั่นคงปะนาเระดำเนินการเสร็จ เราจะเปิดสหกรณ์บ้านมั่นคงที่ตำบลปะนาเระเองเลย เพื่อเป็นการลดระยะเวลา และเป็นการจัดการบริหารงานด้วยตนเอง

ผู้ให้ข้อมูลเล่าให้ฟังว่า ตอนนี้สิ่งที่ชาวบ้านได้รับการหนุนเสริมจากพัฒนาองค์กรชุมชนก็ถือว่าเป็นสิ่งที่ดีอยู่แล้ว และอยากให้เทศบาลเข้ามาช่วยเหลือ

17 ช่วงมรสุมไม่มีกำหนดระยะเวลาที่แน่นอน ไม่ใช่เฉพาะเพียงฤดูฝนเท่านั้น และช่วงมรสุมมีระยะเวลาที่ไม่แน่นอน บางครั้งมีระยะเวลายาวนานถึง 3 เดือน

18 ในช่วงมรสุมนี้ ชาวบ้านจะแก้ปัญหาโดยการเดินทางไปทำงานยังประเทศมาเลเซีย บางคนที่ไม่สามารถเดินทางไปทำงานได้ จะใช้วิธีซื้อทองมาเก็บไว้ในช่วงที่มีรายได้ พอช่วงมรสุมชาวบ้านก็จะนำทองไปขายพอมีรายได้มาจุนเจือ

เพิ่มเติม นอกจากนั้นสิ่งที่ชาวบ้านคาดหวังคือ โครงการต่างๆ ของบ้านมั่นคงที่กำลัง
จะเกิดขึ้นในอนาคตนั้น อยากให้องค์กรที่เกี่ยวข้องเข้ามาให้การดูแลด้วย เช่น
โครงการสร้างอาชีพให้แก่คนในชุมชนในช่วงมรสุม อยากให้เมืองค์กรหรือหน่วยงาน
เข้ามาช่วยจัดหาตลาดเพื่อรองรับสินค้า และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับโครงการอื่นๆ
ของปะนาละที่กำลังจะมีขึ้น เช่น โครงการธนาคารขยะ การเลี้ยงปศุสัตว์ สหกรณ์
ชุมชน เป็นต้น อยากให้เข้ามาเป็นที่เลี้ยงเหมือนกลุ่ม พอช. เพราะชาวบ้านเริ่ม
จากศูนย์ ยังไม่มีความรู้ในด้านเหล่านี้เลย

แพนแม่บทชุมชนตำบลปากพะยูน
อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง

เรียบเรียงโดย ปัจฉิมา พบพืช

รายชื่อผู้ให้ข้อมูล

1. นายจรัส ทองจุต	ประธานการทำแผนชุมชน
084-8560557
2. นางสาวสุนิสา สงแสงอ่อน	นักพัฒนาสังคม พัทลุง
081-421-3631
3. นายวิสุทธ์ เศรษฐรักษา	เทศบาลตำบลอ่าวพะยูน
074-699-393
4. นายชัยภัทร เศรษฐรักษา	เทศบาลตำบลอ่าวพะยูน
074-699-393

ที่อยู่สำหรับการติดต่อ

นายจรัส ทองจุต ประธานการทำแผนชุมชน
75/1 ม.4 ตำบล ปากพะยูน อำเภอกปากพะยูน จังหวัดพัทลุง

แผนแม่บทชุมชนตำบลปากพะยูน อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง

การจัดทำแผนแม่บทชุมชนตำบลปากพะยูน อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม ปีพ.ศ. 2544 ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนการลงทุนเพื่อสังคม (SIF) ที่ได้เข้ามาให้แนวคิดกับคนในชุมชนว่าทำอะไรที่จะลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวและชุมชน ซึ่งปัญหาที่สำคัญในชุมชนตำบลปากพะยูนนั้นได้แก่เรื่องของหนี้สินเป็นหลัก จึงเกิดการรวมตัวของแกนนำในแต่ละหมู่บ้านโดยคนในชุมชนเองก็มีจิตใจที่จะพัฒนาชุมชนให้เข้าสู่การพึ่งพาตนเองให้ได้มากที่สุด จึงเข้าสู่กระบวนการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของตำบลปากพะยูนเพื่อชุมชนจะได้รับความรู้จากประวัติศาสตร์แล้วนำมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตของตนเองและการเรียนรู้นำไปสู่กิจกรรมส่งเสริมรายได้ อีกทั้งยังให้เยาวชนรุ่นหลังได้ศึกษาประวัติศาสตร์ของชุมชนอีก เมื่อวันที่ 18 ก.ค. 2544 จนปี พ.ศ. 2545 และนำมาจัดทำงานวิจัยชาวบ้านสู่การวางแผนพัฒนาชุมชน โดยมองจากสภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติที่มีในชุมชนเป็นทุนของการจัดตั้งกลุ่มพัฒนาอาชีพ นำความรู้ที่เกิดจากชุมชนและศึกษาจากภายนอก เช่น ที่ไม่เรียง หรือเขาตระปู เป็นแบบอย่างในการแก้ไขปัญหาบูรณาการเป็นองค์ความรู้ของตนเองในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ที่สำคัญเกิดจากการมีพี่เลี้ยงที่ดีที่คอยสนับสนุน เช่น กองทุนการลงทุนเพื่อสังคม มูลนิธิศุภนิมิต และองค์การบริหารส่วนตำบล

กระบวนการจัดทำแผนชุมชนของตำบลปากพะยูนมี 7 ขั้นตอน ดังนี้

- **เวทีสร้างความเข้าใจในกระบวนการจัดทำแผนชุมชนพึ่งตนเอง** ต่อแกนนำชุมชนทั้งในส่วนที่เป็นผู้นำทางการและไม่เป็นทางการ ได้มีการแลกเปลี่ยนสถานการณ์ในภายนอกชุมชน และให้แกนนำที่เข้าร่วมไปขยายแนวความคิด และหาแกนนำ
- **เวทีประชุมแกนนำชุมชน** โดยมีกลุ่มแกนนำเดิมและแกนนำใหม่ที่เข้ามาจากการขยายแนวคิดของกลุ่มแรกในเวทีได้มีการชี้แจง ขั้นตอนการจัดทำแผนชุมชนและวิธีการเก็บข้อมูลออกแบบสำรวจข้อมูลให้เหมาะสมกับสภาพแต่ละชุมชน

- **เวทีประวัติศาสตร์ชุมชน** คณะทำงานแผนชุมชนเป็นผู้จัดเวที มีทั้งที่จัดเวทีหมู่บ้านและรวม 2-3 หมู่บ้าน ตามสภาพประวัติศาสตร์ชุมชน โดยมีคณะทำงานระดับหมู่บ้าน ผู้สูงอายุและผู้รู้ในชุมชนนั้น ชาวบ้านมาร่วมแลกเปลี่ยนย้อนอดีตของชุมชนเปรียบเทียบระหว่างอดีตกับปัจจุบัน เปรียบเทียบให้เห็นระดับการพึ่งตนเองของชุมชน ระหว่างอดีตกับปัจจุบัน กระตุ้นให้ชุมชนเกิดความตระหนักและเห็นความสำคัญของการจัดทำแผนชุมชน

- **การศึกษาข้อมูล** ที่ได้จากการทำเวทีเพื่อนำไปรวบรวมข้อมูลพื้นฐานในชุมชน

- **การรวบรวมข้อมูลครัวเรือนและชุมชน** กระจายแบบสำรวจข้อมูลให้ตามกลุ่มที่แบ่งไว้จัดเก็บรวบรวมข้อมูลมาสรุป โดยมีหัวข้อหลักๆ คือ รายได้ รายจ่าย หนี้สิน ทุกข์หรือปัญหาของชุมชน ทรัพยากร/ศักยภาพของชุมชน

- **เวทีวิเคราะห์ข้อมูลชุมชน** คณะทำงานระดับตำบลและหมู่บ้าน นำเสนอข้อมูลของแต่ละหมู่บ้านต่อที่ประชุม แบ่งกลุ่มย่อยระดมความเห็นแนวทางการแก้ไขปัญหของชุมชนจัดลำดับความสำคัญของปัญหา

- **เวทียกร่างแผนแม่บทชุมชนพึ่งตนเอง** นำข้อมูลที่กำหนดแนวทางแก้ไขปัญหามาจำแนกเป็นหมวดหมู่จัดลำดับความสำคัญร่วมกันกำหนดโครงการโดนแยกเป็น โครงการที่ชุมชนสามารถดำเนินการได้เอง โครงการที่อาศัยความร่วมมือระหว่างกลุ่ม โครงการที่ต้องได้รับการสนับสนุนจากรัฐ หรือภาคอื่นๆ

- **เวทีประชาพิจารณ์** นำเสนอร่างแผนชุมชนต่อกลุ่มองค์กรต่างๆ ในชุมชนชาวบ้านทั่วไป หน่วยงานรัฐ เพื่อร่วมกันปรับปรุงแผนให้สมบูรณ์เกิดภาพตระหนักว่าเป็นแผนของชุมชน

- **การบูรณาการ** นำแผนที่เกิดขึ้นไปขยายผลต่อหน่วยงานภาคีอื่นทำให้เกิดการขยายตัวของงานไปในทิศทางที่ใหญ่กว่าระดับตำบล ซึ่งต้องได้รับการสนับสนุนจากทางภาครัฐในเรื่องของงบประมาณให้การขับเคลื่อนงานเป็นไปตามเป้าหมาย

ในช่วงที่เกิดแผนชุมชนเริ่มแรกนั้นได้มีหน่วยงานจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย (สกว.) เป็นผู้สนับสนุนในการทำงานวิจัยแต่ยังไม่ค่อยประสบความสำเร็จเท่าไร เพราะว่าข้อมูลอำเภอมีบางหมู่บ้านที่ไม่สมบูรณ์แบบ ก็เลย

ทำให้การทำงานที่ได้ดีกลับมีผลเสีย จนในปี พ.ศ. 2546 สมาชิกในชุมชนเกิดการแบ่งแยกทางความคิด ทางแกนนำจึงได้แก้ปัญหาโดยการนำพี่เลี้ยงที่เชื่อถือได้มาเป็นตัวกลาง เช่น คนใน อบต. หรือคนในอำเภอที่เขาเชื่อถือ นำมาเป็นพี่เลี้ยงเพื่อให้เกิดความรู้สึกถึงการทำงานเป็นทีม จนเข้าสู่ปี พ.ศ. 2547 ถือได้ว่าเป็นปีที่กลุ่มประสบความสำเร็จและได้มีการบูรณาการแผนงานพัฒนาชุมชนเข้ากับแผนงานพัฒนาทาง อบต. และแผนงานในอนาคตที่จะดำเนินการต่อคือ ให้ทุกองค์กรที่มีอยู่ในตำบลทำให้เป็นกลุ่มใหญ่ เรียกว่าระดับบูรณาการ กลุ่มใหญ่เช่น กลุ่มผู้ค้าเลี้ยงปลา และข้าวเกรียบจะมานั่งคุยกันระดับตำบล โดยเงินส่วนหนึ่งก็จะมาเป็นสวัสดิการในสิ้นปีเป็นการบูรณาการองค์กรทางการเงินแบบชาวบ้าน และต่อไปกลุ่มนี้จะเป็นกลุ่มที่คอยขับเคลื่อนงบประมาณลงจากจังหวัด เพราะตอนนี้บางกลุ่มที่เป็นชุมชนพอเพียงไม่ต้องลงผ่านอำเภอไม่ต้องลงผ่านอบต.ลงสู่ชุมชนอย่างเดียว แนวทางนี้จะทำให้สำเร็จประมาณในปี 2553-2554 ซึ่งในการรวมกลุ่มระดับตำบลถือเป็นสิ่งที่ดีที่รวมกันคือ เกิดการหมุนเวียนงบประมาณในกองทุนกลาง ซึ่งกลุ่มอื่นๆ ต้องการเงินเท่าไรก็มากู้กองทุนกลาง พอกองทุนกลางไม่มีเงินงบประมาณที่ลงมาก็ขอมาเข้ากองทุนกลาง อย่างเช่น มีโครงการ SML ชุมชนพอเพียง หมู่บ้านละ 2-3 แสนบาทถ้าเป็นไปได้จะเอาไปเข้ากองทุนกลาง ซึ่งตำบลปากพะยูนมี 6 หมู่บ้าน อย่างน้อยเงินอยู่ในกองทุนกลางมีสักล้านบาทถ้ากลุ่มเอาไปจัดการดี มีกำไร ไปใช้เกิดประโยชน์ขึ้น สิ้นปีมีการส่งเงินกลับให้กับกลุ่มและค่าดอกเบี้ยที่กู้ยืมเป็นร้อยละหนึ่งต่อปี ซึ่งเป็นแผนที่คิดไว้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 ตั้งแต่ทำวิจัยเสร็จแต่ยังไม่สามารถทำได้เพราะเป็นกิจกรรมที่ใหญ่เกิน และยังได้สร้างเด็กๆ ที่จะเป็นวิทยากร เป็นนักจัดรายการ เพราะฉะนั้นเงินตรงนี้ก็จะมีเอาไว้เป็นเงินหมุนเวียนและก็เป็นการแก้ปัญหาหนึ่งนอกระบบ

จากการทำงานของแกนนำที่ต้องการสร้างความเข้าใจให้กับสมาชิกในชุมชนเพื่อสร้างความเชื่อมั่นและให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยดี จึงเกิดกระบวนการสร้างความเข้าใจกับชุมชน ดังนี้

1. ละลายพฤติกรรมตามร้านกาแฟ สภากาแฟ พยายามสร้างความเข้าใจทุกวันๆ
2. สร้างความเข้าใจให้กับชุมชน ตามที่ประชุมต่างๆ
3. ประชาสัมพันธ์ทางหอกระจายข่าว

4. ใช้สื่อแบบรูปแบบต่างๆ เช่น ปากต่อปากใช้มากที่สุด ได้ผลที่สุด และ
ก็แผ่พันธุ์

5. ให้คำมั่นสัญญาว่าจะไม่ทำในเรื่องของเสียหาย ให้คำมั่นด้วยเกรียติ
ของตัวเองเป็นหลักคำประกัน

6. พยายามดันคนในครอบครัวของตนเอง ตัวนี้สำคัญ แทนที่จะมีเสียงเรา
แค่คนเดียวก็มีครอบครัวสนับสนุนช่วยพูดด้วย ดันคนให้เป็นวิทยากร แล้วกิจกรรม
ที่ไปตามที่ประชุม เอาเรื่องๆ ที่ดีๆ เล่าให้กันฟัง อย่าเอาเรื่องร้ายๆ

ในส่วนของภาครัฐที่คอยสนับสนุนก็เกิดขึ้นจากการให้ความสำคัญของ
กิจกรรมที่เกิดขึ้นในชุมชน และต้องการที่จะให้ชุมชนเกิดการพึ่งพาตนเอง ซึ่งใน
อดีตภาครัฐเองยังไม่เข้าใจกับการทำงานยังไม่เห็นความสำคัญของแผน ในตอนนั้น
ทางอำเภอยังไม่รู้ว่าแผนเอาไปทำอะไร แต่ปัจจุบันกลายเป็นคนที่ต่อต้านที่สุดกลับ
มาเป็นมิตรที่สุด และสิ่งที่ต้องการได้รับการหนุนเสริมในส่วนของภาครัฐ คืออยาก
จะให้ภาครัฐเข้ามาร่วมมือกับกลุ่มในทุกประเด็น ซึ่งเข้ามาในรูปแบบของพี่เลี้ยงที่ให้
คำแนะนำกับชุมชน และให้ความสำคัญกับโครงการของท้องถิ่นโดยต้องมีความ
เท่าเทียมในการดูแล เพื่อให้งานของกลุ่มสามารถขับเคลื่อนไปด้วยดีและเกิดเป็น
พลังของกลุ่มคนในชุมชนที่เข้มแข็งได้ในที่สุด

แผนแม่บทชุมชนบางโรง ตำบลป่าคลอก อำเภอกลาง จังหวัดภูเก็ต

เรียบเรียงโดย วินิตชา พรหมสวณา

รายชื่อผู้ให้ข้อมูล

1. คุณอุสมาน หวังดี	ประธานกลุ่มออมทรัพย์อัลอามานะ
โทร 081-2719488
2. คุณสำราญ คงนาม	กรรมการมัสยิด
โทร 084-7464988
3. คุณเสบ เกิดทรัพย์	ผู้จัดการกลุ่มออมทรัพย์อัลอามานะ
โทร 086-2761833

4. คุณอชรียา สุระคำแหง	อบต.ป่าคลอก โทร 084-8413707
5. คุณจารุวรรณ ฉันทโพธิ์ศิริ	สสว.11
โทร 081-7372577
6. คุณวิชัย ราไพรุจิจพงศ์	สสว.11
โทร 089-7243852
7. คุณประจวบ สนามพลี	สนง.พมจ.ภูเก็ต
โทร 089-4731345

ที่อยู่สำหรับการติดต่อ

คุณอุสมาน หวังดี

ที่อยู่ 11/13 หมู่ 3 ตำบลป่าคลอก อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต 83110

แผนแม่บทชุมชนบางโรง ตำบลป่าคลอก อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต

ในอดีตวิถีชีวิตของคนชุมชนบางโรง ตำบลป่าคลอก อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต จะพึ่งพิงทรัพยากรธรรมชาติเป็นหลัก ด้วยความสมบูรณ์ของท้องทะเลและป่าไม้ ความเป็นอยู่อย่างพอเพียง มีความเอื้ออาทรต่อกันตามหลักศาสนา แต่ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2513-2539 ด้วยกระแสของโลกาภิวัตน์ ทำให้วิถีชีวิตชุมชนถูกทำลายจากทุนภายนอกและคนในชุมชนหลงไปกับระบบทุนนิยมจนลืมพื้นฐานของตนเอง ชุมชนดั้งเดิมเกิดการล่มสลาย ผู้คนดำเนินชีวิตอย่างเกินความพอดี ช่วงเวลานั้นเองภาครัฐได้เริ่มเข้าแทรกแซงเปิดให้มีการทำสัมปทานพื้นที่ป่าชายเลน เพื่อนำไม้ไปทำถ่านได้ส่งผลให้วิถีชีวิตของคนในชุมชนบางโรงเปลี่ยนไป ป่าชายเลนถูกทำลายเกือบทั้งหมด เมื่อทรัพยากรที่มีอยู่เริ่มหมดไปคนในชุมชนบางคนต้องเปลี่ยนอาชีพ ไปเป็นลูกจ้างนายทุนบ้าง ไปค้าขายบ้าง

ในปี พ.ศ. 2540 เกิดวิกฤติเศรษฐกิจฟองสบู่แตก ชาวบ้านต้องไปกู้เงินมาใช้ เอาที่ดินไปจำนองหรือจำนำกับนายทุน และไม่สามารถหาเงินมาไถ่ถอนได้ สุดท้ายที่ดินส่วนหนึ่งก็ตกอยู่ในมือนายทุน และเงินที่หามาไถ่ถอนได้ก็ต้องกู้จากแหล่งเงิน

นอกระบบ จนทำให้หมู่บ้านแห่งนี้เกือบล่มสลาย บางคนก็ขายที่ดินของตนเองที่มีอยู่ให้กับนายทุนแล้วไปอยู่ซื้อที่แห่งใหม่ที่คิดว่าจะสามารถหาทางออกในเรื่องของการประกอบอาชีพและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น แต่ชาวบ้านก็ไม่สามารถอยู่ได้เพราะขาดประสบการณ์และทักษะความชำนาญทำให้ขาดทุน จึงต้องกลับมายังที่เดิมที่แค่อยู่ซึ่งตอนนี้ไม่ใช่ที่ของตนแล้ว ชาวบ้านต้องเช่าที่ดินที่เคยเป็นของตนเอง จากที่เคยเป็นเจ้าของต้องกลายมาเป็นลูกจ้างทำงานให้กับนายทุนและหน่วยงานของรัฐ

ด้วยเหตุนี้ทางแกนนำคิดหาวิธีแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นโดยนำหลักศาสนาอิสลามมาสู่ภาคปฏิบัติ ทุกวันศุกร์ชาวบ้านจะไปฟังเทศน์นาที่มีสยิด ก็มีการนำประเด็นของสิ่งแวดล้อมในชุมชนและเรื่องราวความเป็นไปรวมถึงปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนมาพูดคุย สอดแทรกไปพร้อมๆ กับคำสอนของศาสดาตลอดจนปัญหาหนี้สินที่เกิดขึ้นกับคนในหมู่บ้าน ในระยะแรกๆ ชาวบ้านไม่ค่อยเห็นด้วย แต่พอนานๆ เข้าก็มีชาวบ้านเริ่มคล้อยตาม ชาวบ้านหลายๆ คนเริ่มพูดถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน เริ่มมีการเปิดเวทีชาวบ้านระดมความคิดเห็นกัน จากความคิดเห็นของชาวบ้านเพียงไม่กี่คนกลายเป็นพลังชุมชนที่ผลักดันให้เกิดการคิดเพื่อแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นร่วมกัน

เมื่อมีการพูดคุยหาข้อสรุปและแนวทางที่แก้ไขปัญหาที่เหมาะสมแล้วจึงมีการก่อตั้งกองทุนเพื่อปลดหนี้ขึ้น มีการระดมทุนทุกๆ เดือนจากแกนนำและจากเงินของมัสยิด เมื่อได้เงินมาจำนวนหนึ่งจึงคิดหาวิธีว่าจะทำอย่างไรให้เงินจำนวนนี้สามารถช่วยเหลือชาวบ้านและให้เกิดความยั่งยืนในอาชีพได้

ในขณะเดียวกัน ช่วงนั้นเป็นช่วงที่การส่งเสริมเรื่องการออมกำลังเข้ามาตามพื้นที่ต่างทั่วประเทศ จึงได้รับคำแนะนำจากภาครัฐในเรื่องการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ ซึ่งชาวบ้านก็เห็นด้วยแต่ต้องไม่มีดอกเบี้ย เพราะตามหลักศาสนาอิสลามการมีดอกเบี้ยถือว่าเป็นบาป มีการไปศึกษาดูงานนอกสถานที่และศึกษาหลักของศาสนาอิสลามไปด้วยเพื่อให้ระบบการบริหารงานสอดคล้องกับหลักศาสนา จนกระทั่งเกิดกลุ่มออมทรัพย์อัลอามานะขึ้นในวันที่ 11 มีนาคม 2540 คำว่าอัลอามานะ แปลว่าความไว้วางใจได้

ดังนั้นการทำงานของกลุ่มจึงยึดหลักความไว้วางใจต่อกันระหว่างคณะกรรมการและสมาชิกในกลุ่ม โดยมีเงินทุนแรกเริ่ม 27,000 บาท ซึ่งปัจจุบันมี

ประมาณ 22 ล้านบาท เงินจำนวนนี้ไม่มีเงินจากภายนอกเลย เงินทั้งหมดเป็นเงินจากการอดทนุทนกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในชุมชน เงินจากการออมทรัพย์นี้ทางกลุ่มได้นำไปจัดสรรเพื่อให้เกิดประโยชน์ในด้านต่างๆ กับสมาชิกในชุมชน

นอกจากกลุ่มออมทรัพย์ที่เกิดขึ้นแล้วชาวบ้านยังได้มีการพัฒนาในด้านอื่นๆ อีกหลายด้าน คือ ได้พัฒนาเรื่องการศึกษา ชาวบ้านมองว่าในชุมชนนับถือศาสนาอิสลามประมาณ 80% จึงใช้ศาสนาเข้าช่วยนำไปสู่การปฏิบัติ การพูดคุยกัน จัดการความรู้ต่างๆ โดยที่ชาวบ้านไม่ได้ให้หน่วยงานไหนเข้ามาเกี่ยวข้องเลยเพราะยึดหลักที่ว่าจะทำอะไรต้องพึ่งตัวเองและสิ่งที่มีอยู่ในชุมชนก่อนที่จะพึ่งพาภายนอก มีการสอนศาสนาเด็กทุกวันตอนเย็น ปลุกฝังเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม มีการนำรูปแบบกิจกรรมและการสอนศาสนาเข้ามาเชื่อมบ้าน วัด โรงเรียนให้สามารถอยู่รวมกันเป็นหนึ่งเดียวได้

ในด้านศาสนา คนที่พอมีเงิน ซึ่งเป็นเงินจากภาษีของทรัพย์สิน และการประกอบอาชีพ จะนำเงินมาบริจาคเข้ากองทุนซากาดเพื่อช่วยเหลือในเรื่องของสวัสดิการชุมชน โดยที่ช่วยเหลือให้ชาวบ้านสามารถพึ่งตนเองได้ มีการช่วยเหลือในเรื่องที่อยู่อาศัย สร้างบ้านและให้อาชีพแก่ชาวบ้านที่ยากจน เพื่อที่จะได้ไม่ต้องออกไปอยู่ที่อื่น ปัจจุบันช่วยเหลือแล้วกว่า 30 ครอบครัวที่มีการสร้างบ้านให้เพราะชาวบ้านมองว่าคนในชุมชนต้องมีที่อยู่ ถ้ามีเงินเยอะแต่คุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ไม่ดีขึ้นสิ่งที่ทำก็ไม่มีค่าอะไร การตั้งกองทุนขึ้นไม่ได้เน้นเงินหรือมูลค่าแต่เน้นคุณค่าที่เกิดขึ้น

นอกจากนี้ ยังมีเรื่องของทรัพยากรในชุมชนที่ผูกพันกับชีวิตของชุมชนบางโรมานาน โดยเฉพาะเรื่องป่าชายเลนที่เดิมนั้นถูกสัมปทานจึงทำให้แหล่งอาหารที่สำคัญถูกทำลายไปเป็นจำนวนมาก ชาวบ้านมองว่าการขับเคลื่อนเรื่องการเงินอย่างเดียวคงไม่เพียงพอจึงมีการเปิดเวทีชาวบ้านพูดคุยเรื่องการฟื้นฟูและอนุรักษ์ป่าชายเลน โดยที่มองว่าการอนุรักษ์ที่เกิดขึ้นจะต้องควบคู่กับเรื่องปากท้องของชาวบ้าน มีการลงไปสำรวจพื้นที่ มีการปลูกป่าชายเลน ในช่วงแรกๆ ถูกคุกคามจากนายทุนที่เข้ามาในพื้นที่ซึ่งเป็นที่ทราบกันอยู่แล้วว่าพื้นที่จังหวัดภูเก็ตนั้นผู้คนมีความหลากหลาย บางพื้นที่แทบไม่มีคนในพื้นที่เลย ประชากรภูเก็ตมีประมาณ 3 ล้านคน เป็นคนภูเก็ตจริงๆ ประมาณ 2 แสนคน คนในชุมชนจึงเกิดการคิดว่าจะทำอย่างไรให้พ้นจากการครอบงำของคนภายนอกได้ จึงเกิดโครงการท่องเที่ยวทางการเกษตรเชิงอนุรักษ์บ้านบางโรงขึ้น โดยให้กลุ่มแม่บ้านในชุมชนเป็นคนดำเนินการ เปิดทำเป็นแหล่งท่องเที่ยว

มีเด็กๆ และเยาวชนในพื้นที่เป็นไกด์นำเที่ยว มีร้านอาหารที่คนในชุมชนทำเอง มีตลาดนัดชุมชนขายสินค้าที่มาจากภูมิปัญญาชาวบ้าน

นอกจากนั้น ยังเปิดให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาถึงวิถีชีวิตชาวบ้าน เช่น การพายเรือ ตั่งแคมป์ เงินที่ได้ส่วนหนึ่งจะหักเข้ากองทุนกลาง แต่ละวันมีนักท่องเที่ยวเข้ามาอย่างต่อเนื่อง เคยมีชาวต่างชาติที่เข้ามาขอซื้อกิจการแต่ชาวบ้านไม่ยอม เพราะชาวบ้านได้รับบทเรียนจากที่มีอยู่และที่ผ่านมาที่เคยถูกเอารัดเอาเปรียบ

ปัจจุบันชาวบ้านสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ สร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนโดยไม่ต้องไปพึ่งทุนจากภายนอก จากการรวมกลุ่มนี้เองทำให้เกิดโครงการอื่นๆ ตามมาอีกหลายโครงการและได้ขยายพื้นที่ไปยังตำบลอื่นๆ และได้กลายมาเป็นแผนแม่บทชุมชนซึ่งก่อให้เกิดการพัฒนาแบบองค์รวมและสร้างความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของคนในพื้นที่

แรงบันดาลใจที่ทำให้การดำเนินงานต่างๆ ของชุมชนบางโรงประสบผลสำเร็จมาจนถึงวันนี้ได้มาจากแรงศรัทธาของศาสนา ความรักของคนในชุมชน และแกนนำของชาวบ้านที่เข้มแข็ง นอกจากนี้ชาวบ้านยังต้องการที่จะลบคำสบประมาทจากคนภายนอกที่เคยบอกว่ามุสลิมไม่มีทางที่จะรวยได้เพราะไม่มีดอกเบีย แต่ชาวบ้านกลับมองว่าแม้ไม่มีดอกเบียแต่ชาวบ้านสามารถสร้างธุรกิจที่มีผลกำไรได้ และยึดหลักศาสนาที่ว่า ‘ทำโลกนี้เพื่อให้เกิดโลกหน้า’ ทำด้วยความเต็มใจ ด้วยความสบายใจแม้ไม่มีค่าตอบแทน และไม่ได้ทำตามคำสั่งใครแต่ทำตามคำสั่งของพระเจ้า ฉะนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องมีความเอื้ออาทรต่อกัน ใช้หลักฉันทามติ คือการยอมรับร่วมกัน ทำทุกอย่างเป็นวิถีชีวิต ไม่มีกฎระเบียบแต่ทุกคนรับรู้ร่วมกัน อิสลามสอนให้ทุกคนทำงานเป็นทีมในโลกนี้ ทุกอย่างเริ่มที่ตนเองก่อน ทำเพื่อตนเองและคนอื่นต้องได้รับด้วย วิธีการที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของชุมชนบางโรงนั้น โดยยึดหลักศาสนามีอยู่ 5 ประการ คือ

1. มีความบริสุทธิ์ใจ ร่วมกันทำงานเพื่อส่วนรวม
2. ให้ความสำคัญกับทุกกลุ่ม
3. มีความรักในองค์กร ห่วงแทนและร่วมมือกัน
4. มีความรับผิดชอบร่วมกัน ไม่มีการโกงเกิดขึ้น
5. ความเป็นพี่น้อง ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

ปัญหาหรืออุปสรรคที่เป็นตัวขัดขวางการดำเนินงานชาวบ้านมองว่าเกิดจากคนนอกพื้นที่ที่เข้ามาประกอบอาชีพในภูเก๊ต นายทุนที่พยายามจะเข้ามาแทรกแซงชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้าน ทำให้ชาวบ้านที่รู้ไม่ทันเล่ห์เหลี่ยมต้องตกไปเป็นเครื่องมือ การสืบทอดกิจการของชุมชนเพราะคนรุ่นหลัง มักไม่เห็นความสำคัญหลงไปกับระบบทุนนิยมสิ่งยั่วยุภายนอกจนลืมสิ่งที่ตนเองมีอยู่และละทิ้งบ้านเกิดเข้าไปหางานทำที่อื่น นอกจากนั้นยังมีในเรื่องของแนวคิดของผู้นำที่มีตำแหน่งที่มักจะทำไม่ได้เหมือนครั้งที่เคยบอกไว้ในครั้งที่หาเสียงก่อนได้รับตำแหน่ง แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งหมดเป็นเพียงเรื่องที่ชาวบ้านเฝ้าระวังไว้นั้น เพราะชาวบ้านมองว่า จะต้องทำให้ทุกคนยอมรับชุมชนบางโรงให้ได้ไม่ใช่เพียงแค่มุสลิมเพียงอย่างเดียวเท่านั้นจะต้องเอาชนะกับอุปสรรคต่างๆ ให้ได้เพียงแค่เราศรัทธาในหลักศาสนา มีใจเป็นส่วนรวม และช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

ในทัศนคติของชาวบ้านหากภาครัฐหรือหน่วยงานอื่นๆ จะเข้ามาดำเนินการช่วยเหลืออาจจะเข้ามาช่วยในส่วนของการหนุนเสริมทางด้านความรู้ความต้องการ และศักยภาพของชุมชน มากกว่าการมอบโครงการหรือนโยบายต่างๆ เพราะบางครั้งโครงการหรือนโยบายต่างๆ นั้นไม่ สอดคล้องกับสิ่งที่ชาวบ้านทำอยู่ นอกจากนั้นชาวบ้านยังเห็นว่าการที่หน่วยงานอื่นๆ เข้ามาส่งเสริมเรื่องการขยายตัวทางเศรษฐกิจนั้นเป็นเรื่องที่ดี แต่ไม่ควรที่จะเข้ามาในรูปแบบของการแทรกแซงกิจกรรมของชาวบ้านควรจะเป็นในรูปแบบการเข้ามาดูแลให้คำแนะนำและลงมือปฏิบัติไปพร้อมๆ กันกับชุมชน

ธนาคารหมู่บ้านตามแนวพระราชดำริ บ้านดอนมะม่วง จังหวัดชุมพร

เรียบเรียงโดย นายศุภชัย นามแก้ว

การจัดตั้งธนาคารเกิดจากในขณะนั้นชาวบ้านดอนมะม่วงมีความยากจนและมีหนี้สินมากมาย ชาวบ้านเกิดปัญหาเกี่ยวกับด้านการเงินจึงมีการตั้งกลุ่มกันขึ้นซึ่งในขณะนั้นมีหัวหน้าไปรษณีย์และนายธรรรงค์ สว่างวงศ์เป็นแกนนำหลักในการจัดตั้งกลุ่มเพื่อตั้งเป็นธนาคารหมู่บ้านซึ่งตอนแรกมีเพียง6คนและรวบรวมเงินเพื่อตั้ง

กองทุนเพียงสามพันกว่าบาทและมีการดำเนินการประชาสัมพันธ์ถึงจุดประสงค์ของธนาคารและเพื่อให้ชาวบ้านเข้าใจและมั่นใจในการดำเนินกิจกรรมทางธนาคารจึงได้มีการโฆษณาประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ ของธนาคารอยู่เสมอและทางธนาคารก็มีการปรับปรุงแก้ไขพัฒนาองค์กรอยู่ตลอดเวลาคือมีการไปศึกษาดูงานในที่ต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยนแนวคิดการดำเนินกิจกรรมต่างของธนาคารอยู่เสมอๆ

แต่ถึงกระนั้นก็ยังมีความบางส่วนออกมาแสดงความไม่เห็นด้วยเกี่ยวกับการดำเนินการของธนาคารว่าอาจจะไม่โปร่งใสและไม่มีหลักประกันที่มั่นคงทางคณะกรรมการของธนาคารจึงได้ดำเนินการขออนุญาตใช้ตราดลองสิริราชครบ 50 ปี เป็นตราประจำธนาคารหมู่บ้านเพื่อให้ชาวบ้านมีความเชื่อมั่นและมั่นใจว่าธนาคารหมู่บ้านมีการดำเนินงานที่เป็นระบบมีความน่าเชื่อถือเพิ่มขึ้นนับจากนั้นมาจึงมีชาวบ้านเข้ามาเป็นสมาชิกของธนาคารหมู่บ้านเพิ่มมากขึ้นทุกปีๆ ซึ่งปัจจุบันมีประมาณ 1,700 คนแล้วและมีเงินหมุนเวียนหลายล้านบาท

ในช่วงที่ภาวะเศรษฐกิจย่ำแย่แหล่งเงินทุนมีดอกเบี้ยแพงชาวบ้านมีแต่หนี้สินท่วมตัวทั้งที่ทำงานไม่เคยจะหยุดแต่เมื่อเก็บเกี่ยวผลผลิตกลับไม่มีเงินเหลือแถมยังเป็นหนี้อีกมากมายทางแกนนำผู้ก่อตั้งธนาคารหมู่บ้านจึงเกิดแนวคิดเพื่ออยากให้ชาวบ้านในหมู่บ้านมีการออมเงินเพื่อใช้ในอนาคตและเก็บไว้ในยามที่จำเป็นและเพื่อให้ดอกผลของเงินฝากเกิดประโยชน์แก่ชุมชนทั้งยังเพื่อสร้างจิตสำนึกและความสามัคคีให้แก่ชาวบ้านจึงทำให้เกิดธนาคารหมู่บ้านเกิดขึ้นระยะแรกมีเงินทุนเพื่อตั้งเป็นกองทุนของธนาคารเพียงสามพันกว่าบาท ซึ่งก็ถือว่าน้อยมากและอาจดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของธนาคารอย่างลำบากทางแกนนำจึงได้นำเรื่องไปปรึกษาธนาคารออมสินทางธนาคารออมสินจึงให้กู้เงินเพื่อให้นำมาปล่อยกู้และดำเนินกิจกรรมของธนาคารทั้งยังได้รับคำแนะนำในการจัดทำสมุดเงินฝากด้านบัญชี และการจัดการทางด้านการเงินของธนาคารหมู่บ้านการทำงานของธนาคารหมู่บ้านจึงมีระบบและมีการปรับปรุงแก้ไขเรื่อยมาจนทำให้ธนาคารหมู่บ้านบ้านดอนมะม่วงมีการบริหารงานที่มั่นคงและน่าเชื่อถือจึงมีสมาชิกมาฝากเงินเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ตามลำดับจนปัจจุบัน

13 ปีของการดำเนินกิจการของธนาคารหมู่บ้านตามแนวพระราชดำริบ้านดอนมะม่วง จังหวัดชุมพร มีการจัดการที่ดีและมีแบบแผนที่น่าเชื่อถือ ทั้งที่มุ่งใจให้คนมาฝากและเป็นลูกค้าทำให้ธนาคารหมู่บ้านตามแนวพระราชดำริบ้านดอนมะม่วง

จังหวัดชุมพรเป็นธนาคารที่มีคนอยากเอาเงินมาฝากมากมายเพราะไม่ว่าจะเป็นหลักเกณฑ์การฝากที่สามารถฝากได้ทุกเพศทุกวัยซึ่งการฝากจะมีอยู่ 2 ประเภท คือ แบบถือหุ้น และแบบออมทรัพย์ ซึ่งแบบออมทรัพย์นั้นสามารถถอนได้ตลอดและมีดอกเบี้ยเพียงร้อยละ 4 สำหรับผู้ที่ถือหุ้นมีการกำหนดการถอน ถ้าถอนไม่ตรงตามกฎระเบียบธนาคารก็จะถูกตัดดอกเบี้ยซึ่งแบบผู้ถือหุ้นมีดอกเบี้ยร้อยละ 8 ต่อก็ถือว่าเป็นดอกเบี้ยที่สูงมากแต่ทางธนาคารก็กำหนดเพดานเงินฝากไม่ให้เกินตามที่ทางธนาคารหมู่บ้านกำหนดเพื่อป้องกันการได้เปรียบเสียเปรียบในการฝากเงินนั่นเองสำหรับการกู้เงินมีหลักเกณฑ์ดังนี้

1. เมื่อเป็นสมาชิกได้ 3 เดือน ก็มีสิทธิในการขอกู้เงิน
 2. ต้องสมัครเป็นสมาชิกกองทุนช่วยเหลือผู้เสียชีวิต 450/ปี ในการสมัครครั้งแรก หักศพละ 10 บาท
 3. ต้องทำประกันอุบัติเหตุ 150 บาท ค่าคุ้มครอง 100,000 บาท
 4. ในเวลาที่ผ่อนเงินกู้อยู่ สมาชิกต้องฝากหุ้นทุกเดือน อัตราเงินกู้หมื่นละ 100 บาท เป็นอย่างน้อย
 5. เงินกู้ทุกประเภท ต้องผ่อนชำระรายเดือน เดือนละ 10% หรือ 5% ของต้นเงินกู้
 6. เสียค่าปรับเมื่อผิดสัญญาของงวดส่ง 4% ส่งเงินต้นลดลง ดอกเบี้ยก็ลดตาม/ต้นลด ดอกลด
 7. การกู้ค้ำด้วยเงินในบัญชีสมุดของตัวเองหรือเงินในสมุดของผู้อื่น หรือหลักทรัพย์ของตัวเอง/หรือผู้อื่น
 8. ผ่อนเงินกู้ไปแล้วกว่า 50% ขอเพิ่มเงินกู้ใหม่ได้ (ที่ผ่อนมาก่อนต้องไม่เคยถูกปรับ)
 9. สมาชิกหรือกรรมการมีสิทธิกู้ได้เท่าหลักค้ำประกัน
- หลักเกณฑ์การผ่อนชำระ
1. ต้องผ่อนชำระรายเดือนๆ ละ 10% หรือ 5% ของต้นเงินกู้ ตามที่ตกลงในสัญญา เมื่อผิดสัญญาต้องเสียค่าปรับของงวดส่ง 4%

2. ในระหว่างที่ชำระเงินกู้ยู่จะถอนเงินออกไม่ได้ ยกเว้นเงินฝากมากกว่าเงินที่กู้ที่มีในสมุด

3. ได้ทำสัญญาไว้ว่าต้องชำระเงินคืนเดือนละครึ่ง หรือจะคืนมากกว่าที่ตกลงก็ได้

4. ชำระคืนตามที่ได้ตกลงในสัญญาไม่มีบกพร่อง กู้ครั้งใหม่จะลดดอกเบี้ยให้ 0.25 บาท

5. ชำระแล้วหยุดไปไม่ทราบสาเหตุ กรรมการไปพบแล้วก็ผลัดแล้วผลัดอีก ทางธนาคารจะยกหนี้ให้เป็นหนี้เสีย แต่ธนาคารก็ต้องบอกเพื่อนสมาชิกรายอื่นให้ทราบต่อกันไปว่า หนี้รายนี้ยังต้องหาผู้รับผิดชอบอยู่ และสำหรับในการบริหารจัดการนั้นทางธนาคารหมู่บ้านได้มีการแบ่งหน้าที่กันดังต่อไปนี้

- ◆ ประธาน
- ◆ ผู้จัดการ
- ◆ เภรัญญิก
- ◆ บัญชี
- ◆ สินเชื่อ

คณะกรรมการธนาคารหมู่บ้านเหล่านี้ไม่มีการหมวดวะในการทำงาน แต่อย่างใดจะออกก็ต่อเมื่อกระทำผิดอย่างร้ายแรง หรือลาออก เท่านั้นและทุกวันที่ 5 มกราคมของทุกปีจะมีการแบ่งผลกำไร คือ ดอกเบี้ยจากรายได้ของธนาคารนั่นเองตามจำนวนเงินฝากของสมาชิกและจะหัก 5% ของกำไร เพื่อนำไปจัดสวัสดิการชุมชนและบริหารจัดการธนาคารหมู่บ้านนั่นเอง

สืบเนื่องมาจากโครงการของในหลวงที่เกี่ยวกับเรื่องการออมซึ่งมีอาจารย์จ่านงค์ สมประสงค์ เป็นผู้ริเริ่มโครงการโดยมีการออมคนละ 10 บาท ลองทำที่จังหวัดสกลนครเป็นจังหวัดแรก ลองหัดให้ชาวบ้านเริ่มออมเงินคนละ 10 บาท/เดือน เพื่อฝึกให้เริ่มเก็บเงินหรือออมเงินเดือนละ 10 บาท ต่อคนต่อเดือน จากครอบครัวที่ไม่มีเคยเก็บเงินก็เริ่มเก็บเงินจาก 10 บาทเป็นร้อยบาท เป็นว่าครอบครัวมีเงินเหลือเก็บเดือนละ ปีสละ เงินที่เก็บนั้นอาจารย์ให้เก็บไว้ในตำแหน่ง

หุ้นก่อน ให้หัดถือหุ้นก่อน เพราะหุ้นนี้จะถดถอยพรวดเดียวไม่ได้ 1 ปี จะถดถอยได้ครั้งเดียว เมื่อตั้งเป็นกลุ่มออมเงินขึ้นมา อาจารย์จำนงค์ก็ใช้ชื่อว่า “ธนาคารหมู่บ้าน” ตั้งแต่ก่อตั้งที่สกลนครเป็นที่ยอมรับของชาวบ้าน ก็เริ่มขยายไปในจังหวัดต่างๆ เรื่อยๆ ตั้งแต่นั้นมาได้ไม่นานก็มีกลุ่มออมเงิน อาจารย์จำนงค์ใช้ชื่อว่า “ธนาคารหมู่บ้านตามแนวพระราชดำริ” ตั้งแต่นั้นมา

จากแนวคิดและหลักการออมเงินที่ได้ผลในปี 2539 จึงเกิดธนาคารหมู่บ้านตามแนวพระราชดำริบ้านดอนมะม่วง จังหวัดชุมพร เกิดขึ้นโดยแรกเริ่มมีนายธนรงค์ สว่างวงศ์เป็นแกนนำในการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ หรือธนาคารหมู่บ้าน ซึ่งมีทุนในระยะแรกเพียงสามพันกว่าบาทมีกรรมการ 6 คน ในการบริหารจัดการและทางแกนนำธนาคารหมู่บ้านได้กู้เงินจากธนาคารออมสินมาเพื่อบริหารจัดการธนาคารหมู่บ้านให้มีการเดินหน้า หลังจากนั้นก็มีสมาชิกเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งสืบเนื่องมาจากการจัดการที่ดีน่าเชื่อถือนั่นเองแต่ก็ยังมีชาวบ้านบางส่วนกลัวหาว่าเป็นธนาคารเถื่อนไม่มีหลักประกัน ทางกรรมการหมู่บ้านจึงได้ปรึกษารัฐบาลเพื่อให้นำตราสัญลักษณ์ของมูลนิธิราชสมบัติครบ 50 ปีมาใช้เพื่อให้ชาวบ้านมั่นใจและมีความเชื่อมั่นเกี่ยวกับธนาคาร ตลอดระยะเวลา 13 ปี ที่ทางธนาคารดำเนินกิจการมา มีสมาชิกอยู่ประมาณ 1,700 คน มีเงินหมุนเวียนหลายล้านบาทต่อปีและยังมีการนำผลกำไรของธนาคารไปจัดสวัสดิการแก่สมาชิกอีกด้วย

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการของกลุ่มให้บรรลุวัตถุประสงค์

1. ความเสียสละของคณะกรรมการธนาคารทุกคนซึ่งทุ่มเทในการทำงานเพื่อส่วนรวมโดยได้ค่าตอบแทนเพียงน้อยนิด
2. ความร่วมมือของสมาชิกที่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับของธนาคารหมู่บ้านจึงทำให้การดำเนินงานของธนาคารหมู่บ้านไม่มีอุปสรรค
3. ได้รับการสนับสนุนเงินลงทุนดำเนินกิจกรรมจากธนาคารออมสินและภาครัฐที่ให้คำแนะนำในการจัดทำบัญชีการจัดการการเงิน

ปัจจัยเหล่านี้น่าจะเกิดขึ้นได้ด้วย

1. ปัจจัยจากภายนอก

- ได้การสนับสนุนเงินทุนในการดำเนินกิจกรรมจากธนาคารออมสิน
- ทางภาครัฐได้ให้คำแนะนำเรื่องการจัดการบัญชีและการเงิน

2. ปัจจัยจากภายใน

- ความสามัคคีของคนในชุมชนดอนมะม่วง
- ความซื่อสัตย์ของกรรมการและสมาชิกของธนาคารหมู่บ้าน
- ความเสียสละของกรรมการธนาคารหมู่บ้านที่ทำงานโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน

ในการจัดการบริหารงานธนาคารหมู่บ้านนั้นที่ประสบความสำเร็จได้เพราะมีการจัดการที่ดีและมีการร่วมมือที่ดีของชาวบ้านที่เป็นสมาชิกและชาวบ้านที่ไม่ใช่สมาชิกในการให้ความร่วมมือและเข้าใจกิจการที่ทางธนาคารหมู่บ้านดำเนินการอยู่ จึงทำให้ประสบผลสำเร็จจนถึงทุกวันนี้แต่ถ้ามีเงื่อนไขบางอย่างที่ทำให้การดำเนินงานของธนาคารหมู่บ้านดำเนินไปด้วยความยากลำบากซึ่งอาจเป็นปัญหาต่อการบริหารจัดการธนาคารหมู่บ้านนั่นเองเงื่อนไขเหล่านั้นมีดังนี้คือ

1. สมาชิกของธนาคารหมู่บ้านไม่ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับของธนาคารซึ่งอาจทำให้เกิดความเสียหายแก่ธนาคารและสมาชิกส่วนมาก

2. คณะกรรมการธนาคารหมู่บ้านขาดความสามัคคีและความโปร่งใสในการปฏิบัติงานซึ่งอาจส่งผลกระทบโดยตรงแก่ความเชื่อมั่นของสมาชิกทุกคน

13 ปีที่ทางธนาคารหมู่บ้านดำเนินการมา มีสมาชิกกว่าสองพันคนและมีเงินหมุนเวียนหลายล้านบาทและทางคณะกรรมการธนาคารหมู่บ้านก็ได้ใช้ผลกำไรในการจัดการด้านสวัสดิการแก่สมาชิกอีกด้วยไม่ว่าจะเป็นด้านคนชราและคนตายและทางธนาคารหมู่บ้านยังมีโครงการที่จะสนับสนุนด้านสวัสดิการแก่สมาชิกให้ครบทุกด้านไม่ว่าจะเป็นเด็ก สตรี และคนพิการให้ได้รับการช่วยเหลืออีกด้วยสำหรับการขยายขอบเขตงานทางธนาคารหมู่บ้านมีโครงการการรับฝากเงินให้กว้างขึ้นเป็นระดับภาคเพื่อเป็นขยายงานและขยายเครือข่ายของธนาคารหมู่บ้านเพื่อให้เป็นประโยชน์สูงสุดแก่สมาชิกในอนาคต

การบูรณาการงานดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้จะต้องได้รับการหนุนเสริมจากส่วนต่างๆ เพื่อให้การดำเนินงานดังกล่าวเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและปราศจากอุปสรรคดังนี้ คือ

1. ภาครัฐให้การสนับสนุนด้านให้คำแนะนำเกี่ยวกับการจัดการในด้านต่างๆ แก่ธนาคาร เช่น ด้านบัญชี ด้านการเงินและรูปแบบการจัดสวัสดิการ เป็นต้น
2. ภาคีในจังหวัดต่างๆ ต้องให้ความร่วมมือในการประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจแก่สมาชิกในจังหวัดของตนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของภาคีที่เกี่ยวข้อง

แผนแม่บทชุมชนพึ่งตนเอง ตำบลท่าหิน อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา

เรียบเรียงโดย ขวัญตา เสกทวีลาภ

รายชื่อผู้ให้ข้อมูล

1. นางพูนทรัพย์ ศรีชู	ผู้ประสานแผนชุมชนตำบลท่าหิน
2. นายโชค จิตภักดี	เครือข่ายแผนชุมชนตำบลท่าหิน
3. นางพวงทิพย์ วงเอียด	เครือข่ายแผนชุมชนตำบลท่าหิน
4. นางสาวอนัญญา จำปาวัลย์	ผู้ช่วยเจ้าพนักงานธุรการ อบต.ท่าหิน
5. นางสาวมยุรา ศิริ	ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ธุรการ อบต.ท่าหิน
6. นางสาวมนทิพย์ บุญสรเสรีญ	เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน พมจ.สงขลา
7. นางวิไลวรรณ สุวรรณรักษา	นักพัฒนาสังคมชำนาญการ พมจ.สงขลา
8. นายอนุกุล มุสิกโกเมน	นักพัฒนาสังคมชำนาญการ สสว.12
9. นางสาวนพรัตน์ กอวัฒนากุล	นักพัฒนาสังคมชำนาญการ สสว.12

ที่อยู่สำหรับการติดต่อ

นางพูนทรัพย์ ศรีชู

ที่อยู่ 11/4 ม.7 ตำบลท่าหิน อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา

เบอร์โทรติดต่อ 081-2757156

แผนแม่บทชุมชนพึ่งตนเอง ตำบลท่าหิน อำเภอสตึงพระ จังหวัดสงขลา

ตำบลท่าหิน อำเภอสตึงพระ จังหวัดสงขลาแต่เดิมเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์และดำรงชีวิตอยู่ด้วยวิถีโหนดนาเล ซึ่งหมายถึง การทำตาลโตนด การทำนาและอาชีพประมง แต่ต่อมา วิธีการทำโหนดนาเลเริ่มลดน้อยลง เนื่องจากทรัพยากรในพื้นที่ได้หมดไป ผลผลิตข้าวมีปริมาณน้อย ตาลโตนดก็ถูกกดราคา (ราคาต่ำ) ประจวบเหมาะับยุคสมัยที่การสร้างบ้านจัดสรรมีความเฟื่องฟู ทำให้แรงงานในชุมชนโดยเฉพาะแรงงานซึ่งเป็นผู้ชายหันหลังให้กับอาชีพเกษตรสู่การรับจ้างก่อสร้างในเมือง กระทั่งช่วงที่ประเทศเผชิญกับวิกฤติเศรษฐกิจ (พองสบู่แตก) ชาวบ้านที่ไปทำงานในเมืองมักจะถูกเบียดค่าแรงเป็นประจำ ส่งผลให้ชาวบ้านซึ่งเป็นผู้หญิงที่อยู่อาศัยในตำบลท่าหินมาร่วมกันคิดว่า ในช่วงที่ชาวบ้านผู้หญิงว่างเว้นจากการทำนา น่าจะรวมกลุ่มกันเพื่อหารายได้ช่วยเหลือครอบครัว ซึ่งการรวมกลุ่มของกลุ่มแม่บ้านนั้นได้รับการสนับสนุนจากพัฒนาชุมชนในการพาไปศึกษาดูงานและฝึกอบรมอาชีพ ทั้งการจัดดอกไม้สด ทำดอกไม้จันทน์

หลังจากส่งตัวแทนไปศึกษาดูงาน กลุ่มตัวแทนเหล่านั้นได้นำความรู้มาขยายต่อในพื้นที่ ซึ่งอาชีพที่ชาวบ้านคิดและเห็นพ้องกันว่าเหมาะสมกับความต้องการที่สุด คือ การทำดอกไม้จันทน์ ก่อให้เกิดการรวมกลุ่มกัน ในช่วงเริ่มแรกมีสมาชิก 22 คน มีรายได้ประมาณ 3-5 หมื่นบาท/เดือน พอหน่วยงานต่างๆ เห็นว่าการรวมกลุ่มของชาวบ้านเป็นสิ่งที่ดี น่าจะเป็นประโยชน์กับกลุ่มอื่นจึงเชิญชาวบ้านไปเป็นวิทยากรให้กับชุมชนอื่นๆ ทำให้ชุมชนต่างๆ หันมาทำดอกไม้จันทน์กันมากขึ้น

การเพิ่มขึ้นของกลุ่มทำดอกไม้จันทน์ในหลายพื้นที่ ทำให้รายได้จากการทำดอกไม้จันทน์ของชาวบ้านตำบลท่าหินลดน้อยลง เมื่อรายได้ลดน้อยลงชาวบ้านก็มาร่วมกันคิดใหม่ว่า แล้วชาวบ้านจะทำอย่างไรต่อไป สุดท้ายจึงไปสู่การร่วมกันคิดว่า น่าจะมีการทำแผนชุมชน

แรงบันดาลใจในการดำเนินงานของชาวบ้านในตำบลท่าหิน ที่นำมาสู่การรวมตัวจัดทำแผนแม่บทชุมชนพึ่งตนเอง อาจกล่าวได้ว่าเกิดจากการรวมกลุ่มของกลุ่มแม่บ้านในตำบลท่าหินที่ต้องการหารายได้เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระของครอบครัว

ในยุคที่เศรษฐกิจตกต่ำช่วงปี 2541 โดยการรวมกลุ่มของแม่บ้านตำบลท่าหิน ทำให้ได้โอกาสในการเดินทางไปศึกษาดูงาน และฝึกอบรมในพื้นที่ต่างๆ ทำให้เกิดการเชื่อมประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเมื่อกิจกรรมการทำดอกไม้จันทน์ของกลุ่มแม่บ้านตำบลท่าหินได้ถูกเผยแพร่จนมีกลุ่มที่ทำดอกไม้จันทน์ในตำบลต่างๆ จำนวนมาก ส่งผลให้รายได้ของกลุ่มแม่บ้านตำบลท่าหินลดน้อยลง ชาวบ้านโดยกลุ่มแม่บ้านตำบลท่าหินเป็นแกนนำจึงมาร่วมกันคิดว่า ชุมชนต้องมีการปรับตัวเพื่อหาทางออกให้กับกลุ่ม จึงอาศัยความรู้จากหน่วยงานที่เคยไปอบรมในฐานะกลุ่มแม่บ้านมาคิดร่วมกัน จนมีความเห็นว่าจะมีการทำแผนชุมชนเพื่อให้ทราบข้อมูลของชุมชน ทราบทรัพยากร ความต้องการเพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นมาพัฒนาตำบล โดยได้ประสานกับธนาคารออมสินและกองทุนซีบีในสนับสนุนความรู้เรื่องการทำแผนชุมชน

การจัดทำแผนชุมชนพึ่งตนเองของชาวบ้านตำบลท่าหินมีวิธีการดำเนินงานรูปแบบและขั้นตอนการดำเนินงานกล่าวโดยสรุปได้ดังนี้

การทำแผนชุมชนของตำบลท่าหินนั้นเกิดขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2546 ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนเพื่อการลงทุนทางสังคม (SIF) ที่ได้ส่งเจ้าหน้าที่มาเป็นพี่เลี้ยงให้ความรู้กับชาวบ้าน ถึงกระบวนการจัดทำแผน การจัดเวทีเพื่อสร้างความรู้/ความเข้าใจในการดำเนินงาน มีการเชิญตัวแทนจากแต่ละหมู่บ้าน¹⁹ มาสอบถามถึงความต้องการในการจัดทำแผนชุมชน ต่อจากนั้นจึงมีการเรียกประชุมครั้งที่ 2 เพื่อขอคำยืนยันความต้องการ ซึ่งการประชุมในครั้งนี้นำไปสู่การแบ่งหน้าที่ให้ตัวแทนแต่ละหมู่บ้าน หมู่บ้านละ 10 คน มาร่วมกันออกแบบสอบถามในการออกแบบสอบถามนั้นได้มีการศึกษาและดูแบบอย่างจากตำบลต่างๆ ที่ประสบความสำเร็จในการทำแผนมาก่อน เช่น ตำบลหนองกลางดง ทั้งนี้การดำเนินงานจะมีวิทยากรจากกองทุนมาช่วยในการให้ความรู้และดูแลอย่างใกล้ชิด

19 การคัดเลือกตัวแทนแต่ละหมู่บ้านยังไม่มีกฎเกณฑ์ที่แน่นอนแต่ชาวบ้านจะให้คนในพื้นที่เลือกกันเองเพราะเชื่อว่าคนในพื้นที่จะรู้ดีที่สุดว่าใครเหมาะสม โดยจะให้แต่ละหมู่บ้านเลือกตัวแทนมาหมู่บ้านละ 10 คน

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าชาวบ้านได้มีการเชิญคนในแต่ละหมู่บ้านทำความเข้าใจถึง 2 ครั้งซึ่งการทำความเข้าใจร่วมกันเป็นสิ่งที่ชาวบ้านให้ความสำคัญอย่างมาก เพราะหากตัวแทนเข้าใจถึงวัตถุประสงค์และประโยชน์ของการทำแผนร่วมกันก็จะนำไปสู่การสร้างความร่วมมือได้เป็นอย่างดี ภายหลังการประชุมครั้งที่ 2 ได้มีการเชิญตัวแทนจากแต่ละหมู่บ้านมาร่วมกันร่างแบบสอบถาม รวมถึงการนำแบบสำรวจที่ร่วมกันร่างขึ้นไปใช้ทำการสำรวจในหมู่บ้านของตน (คนละ 10ครัวเรือน) เมื่อสำรวจจนครบก็นำข้อมูลที่ได้มารวมกัน เพื่อจัดกลุ่มและวิเคราะห์ปัญหา ในขั้นตอนนี้ได้มีการนำกลุ่มเยาวชนและชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วม หลังจากนั้นก็เข้าสู่ขั้นตอนการการยกร่าง/การทำประชาพิจารณ์และนำผลที่ได้รวมทั้งข้อเสนอแนะจากชาวบ้านมาเพิ่มเติมในแผนเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์ เมื่อแผนชุมชนมีความสมบูรณ์แล้วก็จะเข้าสู่กระบวนการจัดพิมพ์เพื่อส่งต่อไปยังหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่

อย่างไรก็ดีด้วยความสัมพันธ์ที่ไม่เป็นทางการระหว่างแกนนำชาวบ้านและ อบต. อันสืบเนื่องจากการที่ชาวบ้านบางส่วนทำงานในบทบาทของคณะกรรมการ อบต. ทำให้มีโอกาสดูคุยถึงความเป็นไปได้ในการนำแผนชุมชนเข้าเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนา อบต. ซึ่งได้รับการตอบรับที่ดีจากผู้บริหาร อบต. ในขณะนั้น ดังนั้นเมื่อการทำแผนชุมชนเสร็จสมบูรณ์ อบต. จึงรับบรรจุแผนชุมชนเข้าเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาอบต. ระยะ 3 ปี

จากวิธีการและรูปแบบในการดำเนินงานของชาวบ้านหากจะกล่าวถึงผลลัพธ์ที่เกิดจากการดำเนินงาน จะสามารถแบ่งออกเป็นช่วงเวลาต่างๆ ได้ดังนี้

ระยะก่อตัวและพัฒนา

การจัดทำแผนชุมชนพึ่งตนเองตำบลทิงพระ เกิดจากการรวมกลุ่มของกลุ่มแม่บ้านที่รวมตัวกันทำดอกไม้จันทน์ในปี 2541 โดยมีจุดประสงค์เพื่อสร้างรายได้และแบ่งเบาภาระของครอบครัวในยามวิกฤติเศรษฐกิจ แต่ด้วยปัจจัยหลายๆ ด้านทำให้กลุ่มดังกล่าวพัฒนาศักยภาพจนกลายเป็นกลุ่มแกนนำในการพัฒนาตำบล และเป็นหัวเรี่ยวหัวแรงในการทำแผนชุมชน แต่ก่อนที่จะมาสู่การทำแผนชุมชนในปี 2546 ชาวบ้านเองได้มีการพยายามปรับตัวและสร้างกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ เช่น การริเริ่มการแปรรูปตาลโตนด การทำน้ำตาลผงซึ่งเริ่มทำมาตั้งแต่ปี 2542 แต่อย่างไรก็ดีด้วยประสบการณ์จากการอบรมการศึกษาดูงานและการให้ความ

ช่วยเหลือจากกองทุนชิปรวมถึงหน่วยงานต่างๆ ทำให้ชาวบ้านเล็งเห็นความสำคัญของการทำแผนชุมชน อันจะเป็นการสำรวจปัญหา ทรัพยากร ทุนต่างๆ รวมถึงภูมิปัญญาในท้องถิ่นที่จะนำไปสู่การพัฒนาพื้นที่ในระดับตำบลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ภายหลังการจัดทำแผนชุมชนทำให้ชาวบ้านสามารถสรุปยุทธศาสตร์สำคัญ 4 ด้านได้แก่

1. แผนแม่บทชุมชนกับวิสาหกิจชุมชน
2. แผนแม่บทชุมชนกับการจัดการสิ่งแวดล้อม
3. แผนแม่บทชุมชนกับการจัดสวัสดิการชุมชน
4. แผนแม่บทชุมชนกับการอนุรักษ์วัฒนธรรม/การฟื้นฟู

จากยุทธศาสตร์ทั้ง 4 ด้าน หากดูในรายละเอียดจะพบว่าแต่ละด้านมีกลุ่มกิจกรรมต่างๆ มากมายที่ล้วนเปิดโอกาสให้ชาวบ้านในตำบลเข้าเป็นสมาชิกตามความสนใจ เช่น กลุ่มประมงอาสา กลุ่มทำขนมตาล-ขนมพื้นบ้าน กลุ่มสวัสดิการวันละ 1 บาท กลุ่มทำน้ำตาลโตนดผง/น้ำตาลโตนดแวน ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาพื้นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มีการเปิดให้นักท่องเที่ยวเข้าพักในลักษณะของโฮมสเตย์ เยี่ยมชมวิถีโหนด นา เล

กลุ่มกิจกรรมที่เกิดขึ้นล้วนเกิดจากความต้องการ จากทรัพยากรที่มีในชุมชน ก่อให้เกิดการทำงานร่วมกัน ความสามัคคีกันภายในชุมชน เป็นการฝึกทักษะฝึกประสบการณ์ วิธีคิด วิธีการทำงานของชาวบ้าน ทำให้เกิดการสืบค้นประวัติศาสตร์²⁰ และภูมิปัญญาดั้งเดิมของชุมชน อันนำมาซึ่งการศึกษา อนุรักษ์และสืบทอดแก่คนรุ่นหลัง แน่นนอนว่าย่อมก่อให้เกิดความรัก/ความภาคภูมิใจในท้องถิ่น

20 ตำนานตำบลท่าหินได้มีการกล่าวถึง พื้นที่นั้นในอดีตว่าแต่เดิมเป็นย่านที่มีโจรชุม สมัยญี่ปุ่นขึ้นฝั่งที่สงขลาได้มีนายสิงห์และชาวบ้านไปล้นปืนทหารญี่ปุ่นมา นอกจากนั้นพื้นที่ดังกล่าวแต่เดิมเป็นพื้นที่ของชาวไทยมุสลิม คนท่าหินแต่เดิมอาศัยอยู่ที่เกาะนางคำ จ.พัทลุง ชาวมุสลิมชอบทำประมง ส่วนคนท่าหินทำนา ก็เคยมีการแลกพื้นที่กัน โดยปัจจุบันในตำบลท่าหินยังปรากฏหลักฐานเป็นศาลาเจ้าบ้านซึ่งเป็นอนุสรณ์ของอิสลามที่ยังคงอยู่จนทุกวันนี้

ระยะแห่งการต่อยอดความสำเร็จ

ภายหลังที่การทำแผนชุมชนในระดับตำบลประสบความสำเร็จ ชาวบ้านได้ร่วมกันคิดต่อยอดถึงการทำให้ประสบความสำเร็จสูงสุด โดยมีแนวคิดที่ว่า การคิดแบบแยกส่วนหรือคิดแต่เพียงฝั่งชาวบ้านอย่างเดียวคงไม่อาจทำให้งานประสบความสำเร็จได้ จึงได้มีการเชิญหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่มาร่วมกันทำแผนที่เรียกว่า “การบูรณาการแผนชุมชน” อันเป็นการมองปัญหาร่วมกัน ศึกษภาพของแต่ละฝ่ายว่าใครจะทำอะไรได้ตามบทบาทและหน้าที่ของตน การทำเช่นนี้ก่อให้เกิดการทำงานที่สอดคล้องประสานและสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกันมากขึ้น

นอกจากการบูรณาการแผนระหว่างหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่แล้วตำบลหาหินยังสร้างเครือข่ายในบริเวณทะเลสาบสงขลา มีการทำงานร่วมกันในลักษณะภาคีจากการแก้ไขปัญหาขาดแคลนน้ำ ผู้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้องค์ความรู้ในด้านต่างๆ

การทำแผนชุมชนถือเป็นหนึ่งกิจกรรมที่ถูกผลักดันให้เกิดขึ้นในเครือข่ายนี้ จุดเริ่มต้นของการสนับสนุนให้เกิดการทำแผนในตำบลต่างๆ ของเครือข่ายเกิดจากการที่เครือข่ายกลุ่มแม่น้ำทะเลสาบสงขลาจะมีการประชุมกันเดือนละ 1 ครั้ง ในการประชุมแต่ละครั้งก็มักจะมีการพูดคุยเล่าเรื่องราวการดำเนินงานของแต่ละตำบล

ตำบลหาหินในฐานะสมาชิกกลุ่มได้พูดคุยถึงความสำเร็จและข้อดีของการทำแผนชุมชน ซึ่งเมื่อชุมชนอื่นฟังแล้วก็เกิดความสนใจ กลายเป็นจุดเริ่มต้น มีการดูงาน มีการให้คำแนะนำ และเมื่อแต่ละตำบลมีการดำเนินการจัดทำแผนชุมชนก็จะเอาแผนที่เกิดขึ้นในแต่ละตำบลมารวบรวมเป็นแผนระดับเครือข่าย เพื่อดูว่าปัญหาไหนเป็นปัญหาสำคัญที่แต่ละพื้นที่มีเหมือนกัน เช่น ปัญหาขาดแคลนแหล่งน้ำ คณะกรรมการเครือข่ายก็จะเขียนแผนฯ เพื่อของบประมาณในการทำการสำรวจแหล่งน้ำในแต่ละหมู่บ้าน รวมถึงการหาวิธีแก้ไขปัญหา การนำปัญหาเหล่านั้นมาจัดลำดับความสำคัญในระดับตำบลและอำเภอ เชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมารวมรับฟังว่าแหล่งน้ำที่ใช้อยู่ร่วมกันมีที่ไหนบ้าง แหล่งน้ำใดที่แต่ละตำบลใช้ร่วมกันมากที่สุดจะจัดลำดับความสำคัญในลำดับแรก ต่อจากนั้นจึงจัดทำรูปแบบเสนอต่อหน่วยงานต่างๆ และไม่เพียงแต่การแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำเท่านั้นแต่การทำงานในระดับเครือข่ายยังเป็นการแลกเปลี่ยนและช่วยกันในด้านอื่นๆ อีกด้วย เช่น การตั้งกลุ่มสวัสดิการวันละ 1 บาท เป็นต้น

ในส่วนของการบทบาทและการให้ความสำคัญกับเด็กและเยาวชนนั้น ตำบลท่าหิน ได้มีการส่งเสริมให้เกิดการนำแผนชุมชนไปเชื่อมกับหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่ ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วถึงการบูรณาการแผนชุมชนตำบลท่าหิน ทั้งการพยายามผลักดันการเรียนรู้ร่วมกับโรงเรียน การอบรมเด็กๆ ในตำบลเป็นมัคคุเทศก์นำเที่ยวในโครงการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และในส่วนของเครือข่ายเองก็ได้มีการก่อตั้งชมชวาสภาเด็กกลุ่มแม่น้ำทะเลสาบสงขลา คาบสมุทรสติงพระ จะเห็นได้ว่าสิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับการพัฒนาเยาวชนอันจะเป็นการสร้างคามยั่งยืนให้กับกิจกรรม²¹

แน่นอนว่าจากผลการดำเนินงานที่ผ่านมาเราจะพบว่าการดำเนินงานตลอดช่วงเวลากว่าที่แผนแม่บทชุมชนพึ่งตนเองของชาวบ้านตำบลสติงพระจะประสบความสำเร็จเช่นปัจจุบันชาวบ้านและแกนนำได้ผ่านช่วงเวลาต่างๆ ผ่านปัญหา อุปสรรค ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ต่างๆ มากมาย

โดยในส่วนของปัจจัยที่ส่งให้การดำเนินงานของชาวบ้านในตำบลท่าหินประสบความสำเร็จนั้นเกิดจากหลายปัจจัยไม่ว่าจะเป็นทุนดั้งเดิมซึ่งหมายถึงความเป็นเครือญาติ ความรักความสามัคคีที่มีอยู่ในชุมชน การมีแกนนำที่มีจิตอาสา มีความเข้มแข็ง/มั่นคงในอุดมการณ์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีบุคลิกของการเป็นผู้กระตุ้นให้เกิดการทำงานแบบร่วมคิด ร่วมทำมากกว่าการสั่งการ มีการศึกษาดูงานในพื้นที่ต้นแบบหรือพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จพร้อมทั้งนำต้นแบบและประสบการณ์ที่เคยผิดพลาดทั้งจากที่ปฏิบัติเองและจากการศึกษาดูงานมาปรับใช้ให้สอดคล้องเหมาะสมกับกิจกรรมและสภาพแวดล้อมของชุมชน โดยการดูงานนั้นนอกจากจะเป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์แล้วยังเป็นการฝึกทักษะการดำเนินงาน เสริมสร้างกำลังใจ ขยายเครือข่ายให้เกิดขึ้น และเหนือสิ่งอื่นใดคือการดำเนินงานนั้นต้องคำนึงถึงศักยภาพของผู้ร่วมอุดมการณ์ ควรมีการรับทราบเป้าหมายของกลุ่มไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือกลุ่มต้องมีเป้าหมายที่ชัดเจนและอธิบายเป้าหมายเหล่านั้นสู่สมาชิกเพื่อดำเนินงาน รวมถึงควรมีการทบทวนการทำงานร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ

21 แต่อย่างไรก็ดีสิ่งหนึ่งที่เป็นข้อสังเกตที่น่าเป็นห่วงคือเด็กที่ได้รับการศึกษาสูงมักหันหลังให้กับอาชีพเกษตรกร หากเป็นเช่นนี้วิถีที่คนรุ่นปัจจุบันพยายามอนุรักษ์ อนาคตอาจสูญหายไปนั้นอาจหมายถึงคามยั่งยืนของวิถีชุมชน

ปัจจัยแห่งความสำเร็จของชาวบ้านในตำบลท่าหินหาใช่ความสำเร็จที่เกิดขึ้นลอยๆ หากแต่เป็นความสำเร็จที่เกิดจากพลังศักยภาพภายในของชุมชนและจากการหนุนเสริมการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกชุมชน

โดยปัจจัยที่เกิดจากภายในของชุมชนนับว่าเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จกล่าวคือ พื้นที่ตำบลท่าหินมีทุน ทั้งทุนทรัพยากรและทุนมนุษย์ อันหมายถึงว่านอกจากตำบลท่าหินจะเป็นพื้นที่ที่มีทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์ จนเกิดวิถีชีวิตในแบบฉบับโหนดนาเล แล้ว บุคลากรในตำบลเองยังมีความรู้ความสามารถในการคิดริเริ่มกิจกรรม เรียนรู้และสร้างสรรค์การทำงานต่างๆ ได้อย่างน่าสนใจ เป็นคนที่ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค มีการเรียนรู้และแสวงหาวิธีการเรียนรู้ใหม่ๆ มีความรักความสามัคคีและที่สำคัญคือการให้โอกาสดังจะเห็นได้ว่ากลุ่มแกนนำที่ลุกขึ้นทำงานพัฒนาในพื้นที่เกิดจากกลุ่มผู้หญิงที่รวมตัวกัน แต่ชุมชนเองก็ไม่ได้มีท่าทางปฏิเสธความสามารถ หากยังให้การยอมรับและสนับสนุนเป็นอย่างดี

ส่วนปัจจัยที่เกิดจากภายนอกของชุมชนนั้น แม้ในระยะแรกชาวบ้านจะไม่ได้รับความร่วมมือหรือการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก แต่อย่างไรก็ดีเมื่อมีการดำเนินงานไปสักระยะหนึ่งก็จะปรากฏว่าได้มีการยื่นมือเข้ามาช่วยเหลือการดำเนินงานในหลายๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นในส่วนของการสนับสนุนงบประมาณสนับสนุนความรู้ การเป็นที่เลี้ยง หรือแม้แต่การสร้างตลาดเพื่อหนุนกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน ซึ่งการสนับสนุนจากภายนอกแม้จะไม่ใช่ปัจจัยหลักที่ทำให้ชาวบ้านประสบความสำเร็จแต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่านี่คือส่วนหนึ่งที่ทำให้การดำเนินงานต่างๆ เป็นที่ยอมรับและมีการขยายรูปแบบการทำงานจนเป็นที่แพร่หลาย

หน่วยงานที่เข้ามาหนุนเสริม เช่น พัฒนาสังคมที่เข้ามาสนับสนุนให้ชาวบ้านได้ไปศึกษาดูงาน อบรมอาชีพ กองทุนเพื่อการลงทุนทางสังคมที่ส่งเจ้าหน้าที่มาเป็นพี่เลี้ยงในการทำแผนชุมชนจนประสบความสำเร็จ นอกจากนี้แล้วยังมีอีกหลายหน่วยงานที่เข้ามาหนุนเสริมการทำงานทั้งในระดับตำบลและระดับเครือข่ายของตำบลท่าหิน อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าปัจจัยแห่งความสำเร็จเปรียบเสมือนภาพสะท้อนในแง่มืดๆ ที่เสริมสร้างกำลังใจ และภาพแห่งความสุขให้เกิดขึ้นในหมู่คนทำงาน แต่ขณะเดียวกัน การจะดำเนินงานต่อไปให้มีประสิทธิภาพก็จำเป็นต้องมีการ

ทบทวนและเฝ้าระวังปัญหาอุปสรรคอันเป็นเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มด้วยเช่นกัน

ในส่วนของเงื่อนไขที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินการจัดทำแผนชุมชน ที่ตนเองของชาวบ้านตำบลสิงห์พระ อาจกล่าวสรุปในเชิงประเด็นปัญหาและอุปสรรคได้ดังนี้

- ระยะแรกของการริเริ่มการดำเนินงานของกลุ่มแกนนำและชาวบ้านยังขาดประสบการณ์ในด้านต่างๆ โดยเฉพาะการเขียนโครงการ ซึ่งได้มีการแก้ไขปัญหาด้วยการไปศึกษาดูงาน โดยการไปในแต่ละครั้งจะแบ่งหน้าที่ให้แต่ละคนไปดูงานตามบทบาท/ความรับผิดชอบของตนเอง

- ความขัดแย้งของการเมืองท้องถิ่น เช่น อบต. ส่งผลต่อการทำงานหรือการนำไปใช้เป็นแผนพัฒนา อบต. ระยะ 3 ปีที่เคยปฏิบัติมาต้องชะงักลง ทำให้การประสานงานไม่ต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังมีปัญหาในเรื่องของผู้ที่ไม่เข้าใจการทำงานซึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อการทำงานเช่นกัน

- การส่งเสริมของหน่วยงานไม่จริงจัง ไม่จริงใจ ไม่ต่อเนื่อง และไม่ได้มีการรับฟังความคิดเห็นหรือสำรวจความต้องการของประชาชนทำให้การทำงานหรือการสนับสนุนไม่เกิดความต่อเนื่องยั่งยืนรวมถึงไม่เกิดประสิทธิผลเท่าที่ควร และบางครั้งหน่วยงานที่เข้ามาก็เข้ามาเพื่อแสวงหาผลงานจากการทำงานของชาวบ้าน

- เวลาว่างของแกนนำไม่ตรงกัน กล่าวคือที่ตำบลท่าหินได้มีการตั้งสภาองค์กรชุมชนซึ่งเป็นสภาภาคประชาชน เป็นกลุ่มที่จะเสนอความเห็นต่างๆ ไปสู่ อบต. มีวาระที่ต้องประชุมร่วมกันทุกเดือน แต่กลับพบปัญหาว่า เวลาว่างของแต่ละคนไม่ตรงกัน แต่ทุกคนล้วนอยากมีส่วนร่วมที่จะมาประชุม ทำให้มีการเลื่อนประชุมออกไปเพื่อรอนกว่าแต่ละคนจะว่างพร้อม

- ปัญหาและอุปสรรคในเชิงกลไกการทำงานของ อบต. ชาวบ้านได้กล่าวว่า การจะนำแผนของชุมชนไปไว้เป็นแผน อบต.ทั้งหมดนั้นไม่สามารถทำได้ เพราะถ้าโครงการมาจากแผนชุมชนมาก อบต.ได้ทำน้อย อบต.ก็จะไม่ผ่านตัวชี้วัด แต่สิ่งที่เหล่านี้ชาวบ้านเองก็เข้าใจว่าปัญหาอุปสรรคดังกล่าวเป็นปัญหาในเชิงโครงสร้าง ซึ่งแก้ได้ยาก แต่อย่างไรก็ตามชาวบ้านได้กล่าวว่าแม้ อบต.ไม่ทำอย่างไรก็ยังยืนยันที่จะทำต่ออย่างน้อยก็ในนามของ กลุ่มดอกไม้จันทร์

ประเด็นคำถามและคำตอบในช่วงต้นเป็นเสมือนภาพสะท้อนการทำงานตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา แต่อย่างไรก็ตามในการพูดคุยกับชาวบ้านยังได้มีการสะท้อนมุมมองสู่การทำงานในเชิงบูรณาการ อันเป็นภาพสะท้อนทิศทางการทำงานในอนาคต ว่าปัจจุบันการดำเนินงานของชุมชนได้มีการขยายการทำงานในระดับเครือข่ายพื้นที่ เครือข่ายระดับจังหวัด อันเป็นการยกระดับการทำงานให้กว้างขวางขึ้น

และจากประสบการณ์เหล่านั้นชาวบ้านได้สะท้อนว่าการจะขยายพื้นที่การทำงานไปยังพื้นที่อื่นนั้นจำเป็นต้องมีตัวอย่างที่เป็นรูปธรรม อาจจะเป็นพื้นที่นำร่องเพื่อเป็นต้นแบบในการศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการสร้างเครือข่ายในกลุ่มที่มีแนวคิดหรือแนวทางการดำเนินงานเดียวกันเพื่อเสริมสร้างพลังความเข้มแข็ง โดยนอกจากจะมีภาคประชาชนที่สร้างเครือข่ายร่วมกันแล้ว หน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน NGOs ก็ต้องเข้ามามีบทบาทในการทำงาน เข้ามาหนุนเสริม มาสนับสนุนกิจกรรมหรืองานต่างๆ และหากจะผลักดันให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ทุกฝ่าย ทุกหน่วยงาน ในทุกระดับควรมีเป้าหมายหรือยุทธศาสตร์ในการทำงานร่วมกัน เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ทั้งนี้การดำเนินงานตามที่กล่าวมาในช่วงต้นจะประสบความสำเร็จได้จะต้องมีการหนุนเสริมในประเด็นต่างๆ ดังนี้

● ความรู้

ความรู้เปรียบเสมือนทุนที่ยั่งยืนที่จะอยู่ติดตัวและสามารถพัฒนาต่อยอดได้ แต่ความรู้ที่ชาวบ้านเรียกร้องที่จะได้รับนั้นต้องเป็นความรู้ที่เกิดจากความต้องการของชาวบ้านกล่าวคือ หน่วยงานที่จะเข้ามาหนุนเสริมในเรื่องใดนั้นควรดูความต้องการ ฐานทรัพยากรของชาวบ้านมากกว่าการเข้ามาสนับสนุน เข้ามาส่งเสริมโดยไม่ได้คำนึงถึงความต้องการหรือความสอดคล้องกับพื้นที่ ซึ่งการเข้ามาโดยไม่คำนึงถึงฐานความต้องการ/ความสนใจของประชาชนแล้ว โครงการเหล่านั้นก็มักจะไม่มียั่งยืนและต้องล้มเลิกในที่สุด

และนอกจากความรู้ที่ชาวบ้านต้องการแล้วการสร้างความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานที่ชาวบ้านหรือชุมชนต้องเกี่ยวข้องสัมพันธ์ด้วยนั้นก็เป็นสิ่งหนึ่งที่สำคัญจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะที่ผ่านมา การติดต่อประสานงานของชาวบ้าน

กับหน่วยงานต่างๆ ยังขาดความรู้/ความเข้าใจถึงบทบาทและขอบเขตการทำงาน ทำให้งานล่าช้าหรือไม่ได้รับการตอบสนองในทิศทางที่เหมาะสมเท่าที่ควร ดังนั้น การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในประเด็นดังกล่าวจะช่วยให้การขับเคลื่อนงาน พัฒนาไม่ว่าจะเป็นในระดับพื้นที่หรือเครือข่ายเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล สูงสุด

● งบประมาณ

งบประมาณแม้จะไม่ใชปัจจัยหลักที่ชาวบ้านให้ความสำคัญ แต่ชาวบ้าน ก็ไม่ได้ปฏิเสธว่างบจากหน่วยงานต่างๆ ไม่สำคัญ เนื่องจากชาวบ้านตระหนักดีว่า ชุมชนไม่มีแหล่งงบ/รายได้ ทำให้การทำกิจกรรมบางส่วนต้องเกิดจากการขอรับการสนับสนุนจากแหล่งทุน และทุนหรืองบประมาณเหล่านี้ก็เป็นเครื่องมือหนึ่งที่ ผลักดันงานหรือกิจกรรมให้ดำเนินต่อไป

● โอกาส

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรหนุนเสริมให้ชาวบ้านที่มีความรู้ความสามารถ มีแนวคิดและอุดมการณ์ด้านการพัฒนาเข้าไปเป็นคณะกรรมการในระดับต่างๆ โดยเฉพาะหน่วยงานในระดับท้องถิ่น เช่น อบต.

นอกจากทั้ง 3 ประเด็นที่กล่าวมาในข้างต้นแล้ว เหนือสิ่งอื่นใดการสนับสนุน หรือการหนุนเสริมชุมชนนั้น ควรเป็นการหนุนเสริมที่แสดงให้เห็นถึงความจริงจัง และจริงใจที่จะเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการผลักดันสังคมอย่างแท้จริง

สิ่งที่น่าสนใจ

- มีการศึกษาดูงานเพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ และให้ความสำคัญกับการ ดูงานมากเนื่องจากมองว่าเป็นการสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญ โดยหาก ไปดูงานครั้งแรกแล้วยังไม่เข้าใจก็ต้องไปดูใหม่เพื่อให้เกิดความเข้าใจและนำมา ปฏิบัติได้ และที่น่าสนใจคือการไปดูงานแต่ละครั้งจะมีการแบ่งหน้าที่ในการศึกษา ตามบทบาทของแต่ละคน เช่นประธานก็ไปดูเรื่องการบริหาร บัญชีก็ไปดูการทำ บัญชี กล่าวคือคนที่ไปดูงานมีบทบาทหน้าที่ใดก็ให้ไปดูงานในบทบาทหน้าที่นั้นๆ โดยเฉพาะเพื่อประสิทธิภาพสูงสุดในการศึกษาดูงาน

- ชาวบ้านมองการทำงานแบบเป็นเครือข่าย เป็นภาคี ซึ่งถือว่าเป็นทิศทางการทำงานที่ดี เช่น มองว่าหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่ควรมีโอกาสได้ร่วมเรียนรู้สิ่งที่ชาวบ้านทำ มีส่วนร่วมกับชุมชน เพื่อนำความรู้ ความต้องการไปแก้ปัญห เช่นมีการเชิญหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่ไปศึกษาดูงานด้วยกัน แม้ว่าหน่วยงานจะไม่สนับสนุนงบประมาณ รับฟังความเห็นมาปรับปรุง

- มีการศึกษาข้อมูลในการทำงานอย่างจริงจัง ไม่ได้พึ่งแต่บจากรัฐ หากแต่มีฐานคิดที่จะพัฒนาบนฐานความรู้ เช่น กรณีที่มีเงินกองทุนหมู่บ้านลงมา ชาวบ้านยังไม่อยากรับ แต่ขอศึกษารายละเอียด และสร้างกระบวนการเรียนรู้ก่อน ซึ่งต่อมา พัฒนาชุมชนก็ได้ส่งเสริมให้พื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่นำร่อง

ข้อสังเกตเพิ่มเติม

- ชาวบ้านมักคอยให้ความร่วมมือในการกรอกข้อมูลรายรับ-รายจ่าย ซึ่งบางคนก็เกิดจากความไม่เข้าใจและการมีรายได้ที่ไม่แน่นอน

- ชาวบ้านน่าจะมีการรวบรวมองค์ความรู้ที่เป็นภูมิปัญญา (ในที่นี้หมายถึงวิธีการทำ/วิธีการใช้) เป็นประวัติศาสตร์ในรูปแบบของสื่อการเรียนรู้ต่างๆ โดยเฉพาะหนังสือ เพื่อเก็บรักษาไว้คลังปัญญาของชุมชน เนื่องจากปัจจุบันแม้จะมีคนที่เป็นเจ้าของภูมิปัญญา แต่ไม่ได้มีการถ่ายทอดเป็นกิจจะลักษณะ ขณะเดียวกันคนที่พอจะมีความรู้ด้านนี้ก็เข้าไปทำงานในเมือง ไม่ได้มีการถ่ายทอดสู่คนในชุมชนอย่างจริงจัง

ภาคผนวก ข. รายชื่อคณะทำงานและทีมวิทยากร

คณะทำงานจากสำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

1. นายสำเริง แก้วน้อย	ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคม
และความมั่นคงของมนุษย์
2. นางสาวพิมพ์พิมล พลเวียง	ผู้อำนวยการกลุ่มการพัฒนาระบบสวัสดิการ
สังคม
3. นางสาวนงชนก วิมลมาศ	นักพัฒนาสังคมชำนาญการพิเศษ
4. นางทัศนีย์ กมลตานนท์	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ
5. นางจันทร์ฉาย แยมอยู่	นักสังคมสงเคราะห์ชำนาญการ
6. นางวรรณภา นวลย่อง	นักสังคมสงเคราะห์ชำนาญการ
7. นางสาวอมราภรณ์ ตันติวิภาส	นักสังคมสงเคราะห์ชำนาญการ
8. นางสาวญาณากร พิษฐานิน	นักสังคมสงเคราะห์ชำนาญการ
9. นายพีระ เนตรวีระ	เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล
10. นายพิทยาพงษ์ กิตติบุตร	เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล

รายชื่อคณะวิทยากร

1. ดร. ไพรัช บวรสมพงษ์	คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ดร. สมศรี ศิริขวัญชัย	นักวิชาการอิสระ
3. ดร. สุภาภรณ์ สงค์ประชา	นักวิชาการอิสระ
4. ดร. วิภาวรรณ ดินนังวัฒนะ	นักวิชาการอิสระ

รายชื่อผู้ช่วยคณะวิทยากร

1. น.ส. จุฑามาศ จ้อยจุมพจน์	ภาควิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. น.ส. ชุติ ใจดี	ภาควิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. น.ส. วินิตชยา พรอมสวะนา	ภาควิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. นาย ศุภชัย นามแก้ว	ภาควิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
5. น.ส. ขวัญตา เสกทวีลาภ	ภาควิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
6. น.ส. ณัฐยา ธัญญานิธิวัฒน์	ภาควิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
7. น.ส. ปัจฉิมา พบพีช	ภาควิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
8. นาย เจษฎา เนตะวงษ์	ภาควิชาสังคมวิทยา คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผู้รับผิดชอบประสานงานโครงการฯ เว็บไซต์ที่ภาคได้

นางวรรรทนา นวลย่อง	นักสังคมสงเคราะห์ชำนาญการ
--------------------	---------------------------